

Dr. Öğr. Üyesi
Tarık Ziya ARVAS

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim
Fakültesi, Tarih Anabilim Dalı,
tzarvas@hotmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4991-7082>

Eser Geçmişi / Article Past:

Başvuruda bulundu.
Applied
24/08/2020

Kabul edildi.
Accepted
04/09/2020

Araştırma Makalesi

DOI: <http://dx.doi.org/10.21551/jhf.784567>

Research Paper

Orjinal Makale / Original Paper

Beş Şehrin Tarihî Kaynaklarına Dair (1800-1914) Makaleler Düzeyinde Bibliyografik Bir Çalışma

A Bibliographic Study at the Level of Articles on Historical Sources (1800-1914) of The Five Cities

Öz

Bu çalışmada 1800-1914 yılları arasında Doğu Anadolu Bölgesi'nin Van, Bitlis, Hakkâri, Muş ve Ağrı şehirlerini içine alan kısmı ile ilgili bilgiler veren makalelerin künyelerine yer verilmiştir. Böylece zikredilen alanın yakınçağ tarihini aydınlatacak bir kaynakça oluşturulmaya gayret edilmiştir. Makalelerin yanı sıra önemli görülen ve araştırmacılara ön bilgi sağlayacak bazı ansiklopedi maddelerine ve hakemsiz dergi yazılarına da yer verilmiştir. Türkçe dışında İngilizce, Almanca ve Fransızca dillerindeki farklı makaleler de çalışmaya dâhil edilmiştir. Van, Bitlis, Hakkâri, Muş ve Ağrı şehirlerinin seçilmesinin nedeni bunların sosyal, kültürel ve ekonomik olarak birbirine benzer özellikler göstermesidir. Çalışmada konuyla alakalı 460 adet makale ismine yer verilmiştir. Bu makaleler, sözü edilen bölgenin ele alınan dönemdeki hâline dair az veya çok bilgi ihtiva etmektedir. Künyelerini verdiğimiz makalelerin isimlerine bakıldığında bu çalışmaların muhtemelen daha ziyade güvenlik ve siyasi tarihi ilgilendiren konulara işaret ettiği izlenimi edinilecektir. Ancak içerikleri incelendiğinde bölgedeki asayiş hadiseleri ve siyasi gelişmelere bazı cihetleriyle tesir eden sosyal ve ekonomik yapının da makalelerde önemli oranda yer aldığı görülecektir.

Anahtar Kelimeler: Van, Bitlis, Hakkâri, Muş ve Ağrı.

Abstract

In this study, the imprint of articles giving information about the part of Eastern Anatolia Region covering the cities of Van, Bitlis, Hakkâri, Muş and Ağrı between 1800-1914 are included. Thus, an effort was made to create a bibliography that would illuminate the Contemporary History of the mentioned area. In addition to the articles, a few encyclopedia articles that are considered important and provide preliminary information to the researchers, and non-refereed journal articles are also included. Apart from Turkish, different articles in English, German and French are included in the study. The selection of the cities of Van, Bitlis, Hakkâri, Muş and Ağrı is that they show similar characteristics socially, cultural and economically. In the study, 460 article names related to the subject are included. The articles with their names contain more or less information about the state of the region during period under consideration. When we look at the names of articles that we have given, it will probably be the impression that these studies mostly address issues of security and political history. However, when the context are examined, it will be seen that the social and economic structure affecting the public security events and political development in the region with some aspects are also included in the articles.

Key words: Van, Bitlis, Hakkâri, Muş and Ağrı.

ATIF: ARVAS Tarık Ziya , “Beş Şehrin Tarihî Kaynaklarına Dair (1800-1914) Makaleler Düzeyinde Bibliyografik Bir Çalışma”, *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 6/3 (Eylül 2020), s. (928-954)

CITE:ARVAS Tarık Ziya , “A Bibliographic Study at the Level of Articles on Historical Sources (1800-1914) of The Five Cities”, *Journal of History and Future*, 6/3 (September 2020), pp. (928-954)

Giriş

Araştırmamızın konusu olan Van, Bitlis, Hakkâri, Muş ve Ağrı şehirleri yakınçağda sosyal, kültürel ve ekonomik hayat itibarıyla birbirlerine oldukça benzer özellikler göstermektedir. Zikredilen bölgede beylik ve aşiret yapısı, insanların yaşamları, Müslümanların birbirleriyle ve gayrimüslimlerle münasebetleri, asayiş hadiseleri, siyasi gelişmeler, insanların geçimi ve geçim kaynakları benzer hususiyetler göstermektedir. Döneme dair arşiv belgelerinde, yerli ve yabancı seyahatnamelerde bunu bariz biçimde gözlemlemek mümkündür.

Tarihî geçmişleri itibarıyla önemli birer yerleşim merkezleri olan Van, Bitlis, Hakkâri, Muş ve Ağrı şehirlerine dair bilgi veren pek çok kaynak ve çalışma mevcuttur. Bu kaynak ve çalışmalar yalnızca zikredilen şehirlerin merkezlerine ilişkin değil kaza ve köyleri ile ilgili de önemli bilgiler vermektedir. Osmanlı arşivlerinde çalışmamızın konusu olan şehirlere dair faklı fonlarda on binlerce belge mevcuttur. 1847 yılından itibaren neşredilmeye başlanan devlet salnâmeleri ve daha sonra çıkarılan nezâret ve vilâyet salnâmeleri de birtakım istatistikî ve genel bilgilere yer vermektedir. Yabancı arşivler, misyoner kayıtları, yerli-yabancı gazeteler, seyahatnameler, hatıratlar, resmi raporlar da konuyla ilgili ana kaynaklardır. Bunun yanında bu şehirler üzerine yapılan tezler ve makaleler de dönemi aydınlatacak kıymetli bilgiler sunmaktadır. Bunların tümüne yer verilmesi makale niteliğindeki bir çalışmanın hacmini şüphesiz aşmaktadır. Böyle bir çalışma ancak kitap düzeyinde ele alınabilecektir. Dolayısıyla bizim yalnızca makalelere yer vermemiz hem yaptığımız çalışmanın özelliği hem de hacmiyle ilgili ilgilidir. Bunun yanında dijital çağda diğer kaynaklara oranla makalelere erişimin araştırmacılar bakımından daha kolay olduğu düşünülmektedir.

İncelediğimiz şehirler içerisinde Van hariç diğer şehirler özelinde bibliyografik bir çalışma tespit edilmemiştir. Bunun yanında çalışmamız ile benzerlik gösteren Van ile ilgili birtakım önemli eserlerin olduğunu ifade etmek gerekir. Bunlardan Aydın Talay'ın *Bizim Eller Van* isimli eserinin son kısmındaki "Van Bibliyografyası" isimli bölüm; *Van Kütüğü* isimli çalışmanın XII. bölümünde Dursun Öztürk'ün kaleme aldığı "Bibliyografya" kısmı ve Zeki Tekin'in 2005 yılında yayımlanan "Van Şehir Tarihi Bibliyografyası" isimli makalesi bu alandaki kıymetli çalışmalardır. Ancak Van'a dair en son 2005 yılında yayımlanan bibliyografik çalışma sonrasında Van ve diğer şehirlere dair birçok makale kaleme alınmıştır. Nitekim bizim yaptığımız çalışma Van hariç diğer şehirler bakımından ilk olduğu gibi Van için ise muhteva olarak önceki çalışmalardan büyük ölçüde farklılık göstermektedir. Bunun yanında Van'a dair yapılan bibliyografik çalışmalarda da zaman aralığı veya çağ tasnifi söz konusu değildir. Yine Türkçe olan ve olmayan eserler şeklinde bir tasnif yapılmadığını görüyoruz. Bu hususların da önemli olduğu kanaatindeyiz. Dolayısıyla bu çalışmada zikredilen şehirleri kapsayan bölgenin yakınçağ tarihine dair makaleler düzeyinde ve yeni eserleri de içine alan müstakil bir eser ortaya konmaya gayret edilmiştir.

Araştırmalar için konu seçiminden sonraki ikinci önemli merhale şüphesiz literatür çalışmasıdır. Hatta bazen konu seçimini belirleyen veya kesinleştiren de yine kaynak taraması dediğimiz süreçtir. Literatür taraması neticesinde araştırmacı, araştırma konusu hakkında bilgi birikimini arttıracak, etkili çalışmaları tanıyacak, başkalarının ulaştığı yerden konuyu alarak daha ileriye götürme imkânını elde edecek ve istenmeyen tekrarları önleyecektir.¹

1 Tom Bournier, "The Research Process: Four Steps to Success". (Ed. T. Greenfield), *Research Methods: Guidance For Postgraduatesin*, (1996): 7-11.

Bunun yanı sıra araştırmacı literatür çalışması sonrasında belirlediği konuya benzerlik gösteren çalışmaları tespit edip onları inceleme ve değerlendirmeye tabi tutarak kendi çalışmasının şeklini ve yöntemini de bir ölçüde belirleyecektir. Yine tespit edilen literatür üzerindeki değerlendirme sadece çalışmanın başında değil özellikle tez ve kitap gibi uzun bir çalışma zamanı gerektiren eserler için ara ara tekrar gerektirecektir. Tüm bu hususlar göz önüne alınarak bibliyografya çalışmaları, araştırmacıların zaman ve emek kaybını azaltarak daha kısa sürede daha verimli, düzenli ve sistematik çalışmalar yapmalarına katkıda bulunmak amacıyla hazırlanmaktadır.

Bu araştırmadaki veriler katalog tarama ve eser inceleme yöntemleri kullanılarak elde edilmiştir. Katalog taramasında bilhassa Tübitak Ulakbim bünyesindeki bir dergi yönetim sistemi ve dergi barındırma hizmeti sunan ve online çalışan DergiPark veri tabanından yararlanılmıştır. Bunun yanında Millî Kütüphane, İSAM, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Türk Tarih Kurumu Başkanlığı Kütüphanesi, Ankara Üniversitesi Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi, Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kütüphanesi gibi kütüphanelerin toplu katalogları incelenmiştir. Ayrıca elimizde mevcut olan kitap ve süreli yayınlar taranmıştır. Yabancı kaynakların taranmasında ise Avrupa, Amerika ve Kanada Ülkelerindeki kütüphane veri tabanına sahip Archive ve Jstor isimli dijital kütüphanelerden faydalanılmıştır. Tarama ve daha sonra incelemeler neticesinde konumuzla bağlantılı ulaşılabilen eserlerin künyelerine yer verilmiştir. Çalışmamızın sınırları içinde yer aldığı tahmin edilen fakat içeriğine ulaşamayan bilhassa yabancı dildeki makalelere yer verilmemeye itina edilmiştir. Bu itibarla hazırladığımız bibliyografyanın ancak ulaşabildiğimiz çalışmalardan oluştuğunu ifade etmek gerekir. Bunun yanında tespit edilemeyen veya bu çalışma esnasında yayına hazırlanan veyahut yayımlanan eserlerin olabileceğini de kabul etmek gerekmektedir. Çalışmaya konu olan eserlerin büyük kısmı Türkçe olmasına mukabil yabancı çalışmalara da azımsanmayacak sayıda yer verilmiştir. Kitap bölümleri ve sempozyum kitaplarında yer alan bildiriler de makale niteliğinde değerlendirildiği için bu çalışmalara da yer verilme gereği duyulmuştur. Kitaplar ve tezler bu çalışmada kapsam dışı bırakılmıştır.

Bundan hareketle Doğu Anadolu Bölgesi'nin beş şehrini yani Van, Bitlis, Hakkâri, Muş ve Ağrı şehirlerini içine alan bölgenin yakınçağ tarihi üzerine bir bibliyografya hazırlanarak araştırmacılara bu alanda yapacakları çalışmalar için bir fayda sağlanmak istenmiştir. Makale isimleri bibliyografik bir usulle verilerek araştırmacıların bu eserlere daha hızlı ve kolay ulaşması amaçlanmıştır. Ayrıca bu makalelerin kaynakçalarında yer alan arşiv belgeleri, kitaplar, makaleler, seyahatnameler, hatıratlar ve misyoner kayıt isimlerinin araştırmacılara kolaylık sağlayacağı umulmaktadır.

1. Türkçe Kaleme Alınmış Makaleler

ABAK, Tibet; “Osmanlı-Rus İlişkilerinde Kürt Sorunu Üzerine Genel Bir Değerlendirme (1908-1914)”, *CTAD*, Yıl 14, Sayı 27, Bahar 2018, s. 3-22.

_____ ; “Rus Arşiv Belgelerinde Bitlis İsyanı (1914)”, *Toplumsal Tarih Dergisi*, Sayı 208, 2011, s. 2-10.

AÇIKSES, Erdal; “Osmanlı Devletini Parçalamak Amacıyla Batılı Devletlerin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Siyaseti ve Bölgedeki Faaliyetleri”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 10, Sayı 2, Elazığ 2000, s. 209-222.

AÇIKSES, Erdal-ÖZDAĞ Suat; “Osmanlı Devleti’nde Misyonerlik Faaliyetleri ve Bitlisteki Çalışmaları”, *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş), Cilt 1, Ankara 2019, s. 365-382.

AĞAOĞLU, Sami; “Van Şehir dokusu ve Tarihi Eserlerinin Tahrip Edilmesinde Ermenilerin Rolü”, *TAED* 35, Erzurum 2007, s. 311-339.

Ahmed Macid “Kürdistan Ahvali ve Mesele-i Islahat”, *Mülkiye*, 24 Haziran 1325 (7 Temmuz 1909).

AKBULUT, Uğur; “Doğu Anadolu’da İlk Rus İşgalleri: 1828-1829 Osmanlı Rus Savaşı”, *Yeni Türkiye*, (44), 2002, s. 140-156.

AKÇORA, Ergünöz; “Bitlis’te Rus – Ermeni Mezalimi ve Bitlis’in Kurtuluşu”, *Askeri Tarih Bülteni*, Yıl 13, Sayı 24, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1988, s. 89-104.

_____ ; “Yaşayanların Dilinden Vandaki Ermeni Mezalimi”, *Yakın Tarihimizde Van Uluslararası Sempozyumu*, Van 2-5 Nisan, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayını, Ankara 1990, s. 145-171.

AKGÜN, Seçil; “Amerikalı Misyonerlerin Ermeni Meselesinde Rolü”, *Türk Kültürü Dergisi*, Cilt XXVII, Sayı 1-2, 1989, s.1-12.

AKSIN, Ahmet-DEMİR, Kader; “Bitlis ve Çevresinde Tütün Ziraatı (1883-1910)”, *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş), Cilt 2, Ankara 2019, s. 499-514.

AKSOY, Ekrem; “Başlangıcından Günümüze Türkiye’de Fransız Okulları”, *Synergies Turguie*, N: 8, 2015, p. 29-46.

AKŞENER, Haşmet Sırrı; “Jules Raurens’in Türkiye Yolculuğu”, *Dünyada Van Dergisi*, 1998, Sayı 15, s. 4-6.

AKTAŞ, Esat; “Erzurum Vilâyetinde 1910 Kolera Salgını ve Etkileri”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (39), Ağustos 2015, s. 244-253.

AKTER, Ahmet; “Kafkas Göçleri ve Kafkas Göçmenlerinin Türkiye’deki Nüfus Dağılımı”, *Sekizinci Askerî Tarih Semineri Bildirileri I*, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 2003, s. 37-59.

ALAN, Gülbadi; “Amerikan Board ve Bitlis’teki Çalışmaları (Amerikan Board Belgeleri Işığında)”, *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş), Cilt 1, Ankara 2019, s. 422-444.

_____ ; “Sultan II. Abdülhamid’in Hıristiyan Misyonerleri ve Kurumların Denetleme Gereçleri ve Maruz Kalınan Tepkiler”, *Devr-i Hamid*, Cilt 2, (Haz. Metin Hülagü vd.), Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 2011, s. 213-256.

ALİCAN, Mustafa; “İngiliz Seyyah Lynch’in Seyahat Notlarına Göre Muş ve Çevresi”, *Tarih ve Kültür Bağlamında Muş Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2018, s. 425-438.

ALİKILIÇ, Dünder; “Arvas ve Arvasîlerin Van Gölü Havzasındaki Etkinlikleri”, *II. Van Gölü Havzası Sempozyumu*, Ankara 2006, s. 257-264.

ARIĞ, Ayten Sezer; “Osmanlı Döneminde Misyonerlik Faaliyetleri”, *Osmanlı*, Cilt 2,

Ankara 1999, s. 181-192.

ARIKBAŞ, Sinem; “Bitlis’te Ermeniler”, *I. Uluslararası Bitlis Sempozyumu*, Berdan Matbaası, İstanbul 2014, s. 255-265.

ARINÇ, Kenan; “Bitlis İli’nin Eğitim Tarihi ve Eğitim Faaliyetlerine Genel Bir Bakış”, *BETAV Dergisi*, Sayı 15, İstanbul 2008, s. 46-54.

_____ ; “Bitlis’te Nüfus Hareketleri,” *Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi*, Vol. XXXIII, Ankara 1997, s. 49-78.

_____ ; “Tarihî ve Siyasî Coğrafya Perspektifiyle Bitlis, Ahlât ve Tatvan Şehirlerinin Kuruluş ve Gelişmeleri”, *I. Uluslararası Dünden Bugüne Tatvan ve Çevresi Sempozyumu Bildirileri*, İstanbul 2008, s. 741-793.

ARVAS, Tarık Ziya; “XIX. Asırda Bitlis Köylerinde İçtimaî ve İktisadî Vaziyet”, *Tarihî ve Kültürel Yönleriyle Bitlis II*, Ankara 2019, s. 449-464.

_____ ; “19. Yüzyılda Muş Köylerinde Sosyal ve Ekonomik Yapı”, *Tarih ve Kültür Bağlamında Muş Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*, Ankara 2019, s. 173-190.

_____ ; “19. Yüzyılın İkinci Yarısında Van ve Hakkâri Bölgesindeki Aşiretler, Hâkimiyet Alanları ve Tahmini Hane Sayıları”, *Türkiye’de Aşiret Tartışmaları*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 142-156.

_____ ; “Osmanlı Belgelerinde Nasturi-Kürt Aşiret Anlaşmazlıkları (1856-1914)”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, p. 65-86, 2015

ASAN, Hakan; “Devlet, Aşiret ve Eşkıya Bağlamında Osmanlı Muhacir İskân Siyaseti (1860-1914)”, *Göç Araştırmaları Dergisi*, Cilt 2, Sayı 3, Ocak-Haziran 2016, s. 34-61.

ASLAN, Taner; “Hamid Paşa’nın Van Valiliği”, *OTAM*, Sayı 40, 2016, s. 205-244.

ATEŞ, Sabri; “Millet ve Halife Yolunda: Şeyh Ubeydullah İsyanı”, *Kürt Tarihi Dergisi*, Sayı 7, 2013, s. 34-39.

ATILGAN, Zeki; “Muş, Bitlis ve Bingöl İllerindeki Kuzey Kafkasyalı Muhacirler”, *Birleşik Kafkasya Dergisi*, İstanbul, 1965, Sayı 5, s. 51-2.

ATMACA, Metin; “Fermanü’s-Sultan boş beyne’l-Ekrad”: Osmanlı İmparatorluğunun Doğusunda Şakiler, Hırsızlar ve Batılı Seyyahlar”, *Kebikeç*, 45, 2018, s. 7-34.

AVAGYAN, Arsen; “İttihat ve Terakki Cemiyeti ile Ermeni Siyasi Partileri Arasındaki İlişkiler”, *Ermeniler ve İttihat ve Terakki*, (Ed. Rober Koptaş), Aras Yayıncılık, İstanbul 2005, s. 3-141.

AYABAKAN, Levent; “Kürt-Nesturi İlişkileri ve Ağa Petros’un Özerk Asurî Devleti Projesi (1919-1923)”, *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 2015, s. 49-76.

_____ ; “Kürtlerde Tütün Kültürü ve Kürtlerin Tütün Ekonomisinde İngiltere’nin Rolü (1883-1923)”, *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırma Dergisi*, 1(2), 2016, s. 14-29.

AYDIN, Mithat; “Amerikan Protestan Misyonerlerinin Ermeniler Arasındaki Faaliyetleri ve Bunun Osmanlı-Amerikan İlişkilerine Etkisi”, *OTAM (Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi)*, Sayı 19, 2006.

AYDOĞAN, Erdal; “Yeni Belgeler Işığında Bitlis Vukuatı”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, Sayı 49, 2013, s. 310-322.

AYKAÇ, Zikrullah; “II. Meşrutiyet Döneminde Muş’ta Siyasal Hayat (1908-1918)”, *Tarih ve Kültür Bağlamında Muş Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2018, s. 283-298.

AYKUT, Ş. Nezih; “Arşiv Belgelerine Göre Ermenilerin Anadolu’da Yaptıkları (1914-1922)”, *Uluslararası Türk-Ermeni İlişkileri Sempozyumu*, 24-25 Mayıs 2001, İstanbul 2001, s. 191-216.

AYTEKİN, E. Attila; “Hukuk, Tarih ve Tarihyazımı: 1858 Osmanlı Arazi Kanun-namesi’ne

Yönelik Yaklaşımlar”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 3, Sayı 5, 2005, 723-744.

BAĞÇECİ, Yahya; “XIX. Yüzyılın Sonlarında Anadolu’da Çıkan Ermeni İsyanlarına Karşı Osmanlı Devleti’nin Aldığı Askeri Tedbirler”, *Erciyes Üniversitesi SBE Dergisi*, Sayı 24, 2008, s. 320-330.

BAŞI, Halit; “Şer’iyye Sicili Kayıtlarına Göre Bitlis Vakıfları ve Vakıf Eserleri (1878-1910)”, *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 4, Sayı 1, Bitlis 2015, s. 47-60.

BAYHAN, Ahmet Ali; “Bitlis’teki Medreseler”, *I. Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu*, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul 2006, s. 193-200.

BERBER, Ferhat; “19.Yüzyılda Kafkasya’dan Anadolu’ya Yapılan Göçler”, *Karadeniz Araştırmaları*, Sayı 31, 2011, s. 17-49.

BEYDİLLİ, Kemal; “1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşında Doğu Anadolu’dan Rusya’ya Göçürülen Ermeniler”, *Türk Tarih Belgeleri Dergisi*, XIII/17, Ankara 1988, s. 365-434.

BİÇER, Bekir; “II. Abdülhamid’in Kürt Politikası”, *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Haziran 2016 Yıl 9, Sayı XXVI, s. 57-86.

BİNGÜL, Şeyhmus; “(H.1252/M.1836) Yılı Nüfus Sayımına Göre Van Kazasına Bağlı Gayrimüslim Köylerin Demografik Yapısı”, *History and Future*, 2/3, 2016, s. 101-116.

_____ ; “(H.1252/M.1836) Yılı Nüfus Sayımına Göre Van Kazasına Bağlı Müslim Köylerin Demografik Yapısı”, *Tarih Okulu Dergisi*, Sayı XXVI, 2016, s. 87-115.

_____ ; “Bitlis’te Salgın Hastalıklar ve Kolera (XIX. Yüzyılın Sonu-XX. Yüzyılın Başları)”, *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş) Ankara 2019, Cilt 2, s. 489-497.

_____ ; “Tanzimat Dönemi Yeniliklerinin Uygulanmasına Bir Engel Olarak Aşiretler: Van Eyaleti/Vilayeti Örneği”, *Türkiye’de Aşiret Tartışmaları*, (Ed. Suvat Parin), Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 182-191.

BİROL, Nurettin; “1890-1901 Ermeni Olayları ve Halil Rıfat Paşa”, *Yeni Türkiye Dergisi*, Aralık 2014, Sayı 62, s. 2067-2108.

BİRSEL, Haktan; “Peder Monier’in Gözlemleri ile Fransız Cizvit Misyonerlerinin Osmanlı Topraklarındaki Çalışmalar”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, 2013, s. 100-128.

BOLAT, Gökhan; “II. Abdülhamid Dönemi (1876-1909) Türk-İran İlişkileri”, *Devr-i Hamid*, Cilt:2, (Haz. M. Metin Hülagü vd.) Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 2011, s. 131-154.

BOLSOVER, G, H; “1815–1914 Arasında Rus Dış Politikasına Bir Bakış”, (Çev. Yuluğ Tekin Kurat), *Bellekten*, TTK Yayınları, Ankara 1996, Cilt 30, Sayı 118, s. 265-290.

BOZARSLAN, Hamit; “Kürd Milliyetçiliği ve Kürd Hareketi (1898-2000)”, *Modern Türkiye’de Siyasî Düşünce*, C. 4: Milliyetçilik, İletişim Yayınları İstanbul 2002, s. 841-872.

BRUİNESSEN, Martin Van; “Kâdiriyye ve Kürtler arasında Kâdiriye Kolları”, (Çev: Hür Mahmut Yücer), *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 2, No. 1, Karabük Üniversitesi, Mart 2013, 374-392.

BURAN, Ahmet; “Kürtler ve Kürt Dili”, *Turkish Studies*, Volume 6/3 Summer, Turkey 2011, s. 43-57

CAN, Selman; “Ahlât’ın Sultan II. Abdülhamid Dönemindeki Sosyal Yapısı Üzerine Bir Değerlendirme”, *I. Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu*, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul 2006, s. 265-269.

CEVİZLİLER, Erkan-CEVİZLİLER, Nilüfer; “Van Vilâyetinde Amerikan Misyonerlerine Ait Kurumlar”, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (9), 2004, s. 169-180.

CEVİZLİLER, Erkan; “Bir Fransız Seyyahın Gözüyle Karadeniz’den Van Gölü’ne”,

Atatürk Dergisi, 2005, 4(3), s. 145-159.

CIRIK, Bülent; “Birinci Dünya Savaşı’ndan Önce Türk-Ermeni İlişkileri (1908-1914)”, *Geçmişten Günümüze Türk Ermeni İlişkileri Uluslararası Sempozyumu*, Bayburt Üniversitesi Yayınları, Bayburt 2015, s. 73-78.

CORA, Yaşar Tolga; “Localizing Missionary Activities: Encounters between Tondrakians, Protestants and Apostolic Armenians in Khnus in the Mid-Nineteenth Century”, In *The Ottoman History in the Nineteenth Century: Societies, Identities and Politics*, (Ed. Yaşar Tolga Cora, Dzovaniar Derderian and Ali Sipahi, London: I.B. Tauris, 2016, pp. 109-122.

ÇABUK, Fehminaz; “Osmanlı-İran Münasebetlerinde Hudut Boylarındaki Kürt Aşiretlerinin İltica ve Dehalet Meselesi (1850-1900)”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, Number: 65, Spring 2018, s. 393-415.

ÇADIRCI, Musa; “Tanzimatın İlanı Sırasında Anadolu’da İç Güvenlik”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt 13, Sayı 24, s. 45-58.

ÇAVDAR, Necati; “Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Osmanlı Devleti’nin Son Döneminde Muşlu Memurlar (1879-1909)”, *Tarih ve Kültür Bağlamında Muş Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2018, s. 251-282.

ÇELEBİ, Vehbi; “Bitlis’te Basın”, *BETAV Dergisi*, Sayı 6, İstanbul 198, s. 22-23.

ÇINAR, Aynur-ÇINAR, Emir; Tanıkların İfadeleri Işığında Bitlis-Ahlat’ta Ermeni Faaliyetleri, *1. Uluslararası 20. Yüzyılın İlk Yarısında Türk-Ermeni İlişkileri Sempozyumu*, Iğdır 2019, s. 154-205.

ÇİFTÇİ, Hasan; “E. G. Browne’nin Hatıralarında Doğu Seyahati (Trabzon- Erzurum-Doğubeyazıt)”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (Prof. Dr. Fahrettin Kırzioğlu Özel Sayısı), Erzurum 2005, Sayı, 28, s. 321-351.

ÇOÇİYEV, Georgi-KOÇ, Bekir; “Kuzey Kafkaslıların Doğu Anadolu’ya İskân Edilmesi ve Adaptasyon Problemleriyle İlgili Bazı Bilgiler (XIX. yüzyıl İkinci Yarısı – XX. yüzyıl Başlangıcı)”, *Journal of Asian History*, 40/1, 2006, s. 80-103.

ÇORUH, Haydar; “Erzurum’daki Türk-Ermeni Nüfusunu Gösteren 1847 Tarihli Nüfus Defteri”, *Ermeni Araştırmaları*, Sayı 6, Yaz 2002. s. 95-115.

DALKILIÇ, Mehmed; “Medreselerin Ortaya Çıkmasına Zemin Hazırlayan Tarihsel Süreç”, *Medrese Geleneği ve Modernleşme Sürecinde Medreseler*, Muş Alparslan Üniversitesi Yayınları, Muş 2013, s. 233-246.

DALYAN, Murat Gökhan; “Birinci Dünya Savaşı’na Giden Yolda Ermeni-Nasturi İlişkisi”, *Yeni Türkiye*, 60/2014, s. 1-9.

_____ ; “Kürt Hıristiyanlaştırılmasında Ermeni Rolü”, *Yeni Türkiye*, 60/2014, s. 1-9.

_____ ; “XIX. Yüzyıl Nasturilerinde Kılık Kıyafet Kültürü”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık 2010, Sayı 22, s. 19-31.

_____ ; “19. Yüzyılda Nasturilerde Eğitim ve Öğretim”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 26, 2010, s. 97-105.

_____ ; “XIX. Yüzyılda Nasturilerde Tarım ve Tarımsal Faaliyetler”, *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 7, Sayı 14, 2011, s. 395-410.

_____ ; “Nasturi Toplumunda Hayvan Yetiştiriciliği ve Ticareti (XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında)”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Sayı 29, 2010/2, 239-252.

DANACIOĞLU, Esra; “Osmanlı İmparatorluğu’nda Amerikan Board Okulları ve Ermeniler”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Çağdaş Türkiye Tarihi Dergisi*, (9), 2000, s. 131-145.

_____ ; “Hakkâri’de bir Amerikalı”, *Popüler Tarih Dergisi*, Sayı 11, Nisan

2001, s. 26-31.

DANSO, Martin-ULUDAĞ, Mekki; “Aşiret Mektebi ve özellikleri” *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 2012, s. 780-775.

DARKOT, Besim; “Erzurum”, *İ.A. MEB Yayınları*, Eskişehir Cilt IV, 2001, s. 340-345.

DARKOT, Besim; “Bitlis”, *İ.A. Cilt 2*, İstanbul 1993, s. 657-661.

DAYI, Esin; “Geçmişten Günümüze Doğubayazıt Bölgesinde Siyasi Gelişmeler”, *Günesin Doğduğu Yer Doğubayazıt Sempozyumu Bildirileri*, İstanbul 2004, s. 135-145.

DEĞERLİ, Esra Sarıkoyuncu; “İngiltere’nin Doğu (Şark Politikası) (1882-1914)”, *Akademik Bakış*, Sayı 14, 2008, s.1-15.

DEMİRCİ, Süleyman-ÇABUK, Fehminaz; “Celâli Kürt Eşkiası: Bayezid Sancağı ve Osmanlı-Rus-İran Sınır Boylarında Celâli Kürt Aşiretinin Eşkiaslık Faaliyetleri (1857–1909)”, *History Studies*, Vol. 6, 2014, pp. 71-97.

DEMİREL, Muammer; “1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşında Doğu Anadolu’dan Rusya’ya Göçürülen Ermenilerin Geri Dönüşü”, *14. Türk Tarih Kongresi*, II. Cilt, I. Kısım, TTK, Ankara, 2006, s. 263-277.

_____ ; “Ağrı ve Doğubayazıt’ta Ermeni Olayları”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1, s. 193-204.

DEMİRTAŞ, Mehmet; “1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı’nda Kürtler”, *Tarihte Türkler ve Kürtler Sempozyumu*, (Ed. Orhan Kılıç), TTK Yayınları, Ankara, 2014, s. 45-60.

_____ ; “Osmanlı Dönemi’nde Van Gölü’nün Ekonomik, Siyasi ve Askeri Önemi”, *Osmanlı Devleti’nde Nehirler ve Göller I*, Hazırlayanlar: Şakir Batmaz, Özen Tok, Not Yayınları, Kayseri 2015, s. 253-264.

_____ ; “Osmanlıdan Cumhuriyete Tatvan İskelesinin Ulaşım ve Ticaret Faaliyetleri Bakımından Önemi”, *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş), Cilt 1, Ankara 2019, s. 347-364.

_____ ; “Tanin, Peyam ve Sabah Gazeteleri Örneğinde 1914 Tarihli Bitlis Ayaklanmasının Dönemin Gazetelerine Yansımaları”, *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 13, Sayı 3, Eylül 2015, s.179-198.

_____ ; “93 Harbi Sürecinde Bitlis’te Nüfus ve Yerleşme”, *II. Van Gölü Havzası Sempozyumu*, Bitlis Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Kültür Yayınları No:17, Ankara 04-07 Eylül 2006, s. 240-247.

_____ ; “XIX. Yüzyılın ikinci yarısında Van’da Demografik Durum”, *V. Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu, 09-13 Haziran 2009*, Van 2010, s. s. 392-404.

_____ ; “XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Bayezid Sancağında Demografik Durum”, *II. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh’un Gemisi Sempozyumu Bildirileri Kitabı*, Ekim 08-10 2008, Ağrı Valiliği Kültür Yayınları, İstanbul 2009, s. 313-323.

DENİZ, Orhan-YAZICI, Hakkı; “Van Gölü’nde Ulaşım”, *Türkiye Coğrafya Dergisi*, (40), İstanbul 2003, s. 17-33.

DOĞAN, Cabir; “Bedirhan Bey İsyanı: Tanzimat’ın Diyarbakır ve Çevresine Uygulanmasına Karşı Bir Tepki Hareketi”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 12, Isparta 2010, s. 15-38.

_____ ; “Tanzimat’ın Van’da Uygulanması ve Han Mahmud İsyanı”, *History Studies*, 3 (2), 2011, s. 147-162.

_____ ; “II. Mahmut Dönemi Osmanlı Merkezileşme Politikasının Doğu Vilayetlerinde Uygulanması”, *Turkish Studies*, Volume 6/4 Fall 2011, 505-521.

_____ ; “1843-1846 Nasturi Olayları ve Bedirhan Bey”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 22, 2010, s. 1-18.

DOĞAN, Orhan; “Ermeni Komiteleri Hınçak ve Taşnaksütun (Rus Adalet Bakanı Y.

Murayev'in Ermeni Komitelerine İlişkin Raporu)", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 20, 2008, s. 307-328.

DÖNMEZ Cengiz; "XX. Yüzyıl Başlarında İngiltere'nin Orta Doğu Politikası ve Bunun Millî Mücadeleye Etkileri", *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 17, Sayı 1, 1997.

DUMAN, Gülseren-KOÇ, Yener; "Kürdistan Ahvâli ve Mesele-i Islâhât", *Toplum ve Kuram*, No. 6-7, 2012, s. 181-195.

EKİCİ, İlhan; "Osmanlı Devletinde Bazı Nehir ve Göllerde Vapur İşletimi Teşebbüsleri", *Araştırmalar / İnsan Bilimleri Araştırmaları*, Sayı 2, 1999, s. 67-90.

EKİNCİ, Mehmet Rezan; "1897 Tarihli Hamidiye Hafif Süvari Alayları Taksimatı", *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, Cilt 9, Sayı 2, 2017, s. 703-724.

_____ ; "XIX. ve XX. yy'da Bitlis ve Cevresi'nde Hamidiyeli Aşiretlerin Asayiş ve İnzibat Meselelerindeki Rolü ve Meseleye Dair Konsolosluk Raporlarının Değerlendirilmesi", *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş) Ankara 2019, Cilt 1, s. 413-422.

ERARSLAN, Cezmi; "Hamidiye Alayları", *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt 15, 1997, s. 462-464.

_____ ; "I. Sasun İsyanı Sonrasında Osmanlı Devleti'nin Karşılaştığı Siyasi ve Sosyal problemler", *Kafkas Araştırmaları II*, 1996. s. 62-95.

ERLER, Mehmet Yavuz; "XIX. Yüzyıldaki Bazı Doğal Afetler ve Osmanlı Yönetimi", *Türkler Ansiklopedisi*, (Ed. Hasan Celâl Güzel vd.), Yeni Türkiye Yayınları, Cilt 13, Ankara 2002, s. 762-770.

ERKAN, Süleyman; "XIX. yüzyıl Sonlarında Osmanlı Devleti'nin Göçmenleri İskân Politikasına Yabancı Devletlerin Müdahaleleri", *Osmanlı Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, Cilt IV, s. 612-632.

ERTAŞ, Kasım; "19.Yüzyıllarda Bitlis'te Ermeniler ve Toplumsal Hayattaki Konumları", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 16, Sayı 60, 2017, s. 217- 233.

EYİCE, Semavi; "Bir Fransız Gizli Ajanı, Amédée Jaubert-II", *Türk Yurdu*, Sayı 256, İstanbul, Mayıs 1956, s. 831-834.

FALAY, Nihat; "Geçmiş Yüzyıllarda Van Gölü Havzası'nın ve Bitlis'in Ekonomik Özellikleri", *IV. Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu*, Ahlat Kültür Sanat ve Çevre Vakfı Yayını, No:14, 17-21 Ankara Haziran 2008, s. 327-336

FENDOĞLU, Hasan Tahsin; "Amerika Birleşik Devletlerinin Misyonerleri ve Osmanlı Devleti", *Türkler*, Yeni Türkiye Yayınları, (Ed. H. Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Ankara 2002, Cilt XIV, s. 189-196.

GENCER, A. İhsan; "Ermeni Sorununda Dış Etkenlerin Rolü", *Uluslararası Türk Ermeni İlişkileri Sempozyumu*, 24-25 Mayıs 2001, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 2001, s. 67-75.

GENCER, Fatih; "Merkezileşme Politikaları Sürecinde Yurtluk-Ocaklık Sisteminin Değişimi", *Ankara Üniversitesi DTCF Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt 30 Sayı 49, 2011, s. 75-96.

_____ ; "Van Muhafızı Derviş Paşa İsyanı", *Ankara Üniversitesi DTCF Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt 29, Sayı: 47, Ankara 2010, s. 197-216.

_____ ; "19. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Devleti'nin Dersim'de Merkezî Otoriteyi Kurma Çabaları" *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 55, 1 (2015), s. 217-242.

_____ ; "19.Yüzyılın Başlarında Hakkâri Sancağına Dair Bazı Tespitler", *Tarih Okulu Dergisi*, Sayı XXIII, Eylül 2015, s. 409-431.

_____ ; "İngiliz Konsolos Brant'ın Raporlarına Gore 19. Yüzyılın İlk Yarısında Bitlis", *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş) Ankara 2019, Cilt 1, s. 383-392.

GÖLBAŞI, Edip; “Heretik Aşiretler ve II. Abdülhamid Rejimi: Zorunlu Askerlik ve İhtida Siyaseti”, *Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar*, Sayı 9, Güz 2009, s. 87-156.

_____ ; “1895–1896 Katliamları: Doğu Vilayetlerinde Cemaatler Arası ‘Şiddet İklimi’ ve Ermeni Karşısı Ayaklanmalar”, *1915: Siyaset, Tehcir ve Soykırım*, (Ed. Oktay Özel and Fikret Adanır), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2015, s. 140-163.

GÖNEY, Süha; “Van-Coğrafya”, *İslam Ansiklopedisi*, Birinci Baskı, Milli Eğitim Basımevi, Cilt 13, İstanbul 1986, s. 194-197.

GÖRÜR, Emel Demir; “İngiltere’nin Bitlis Yardımcı Konsolosluğu: Francis Edward Crow Donemi”, *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş) Ankara 2019, Cilt 1, s. 559-580.

_____ ; “İngiliz Konsolos James Henry Monahan’ın Raporlarında Bitlis Vilayeti (1896-1898)”, *Akademik Bakış*, Cilt 13, Sayı 26, Yaz 2020.

_____ ; “İngiliz Konsolosluk Raporlarına Göre 93 Harbi Sonrası Erzurum Vilayeti’nde Sosyo-İktisadi Hayat (1878-1885)”, *Bellekten*, Cilt 84, Sayı 299, s. 399-449.

_____ ; “Vilâyât-ı Sitte Islahatı’nın İcrası İle İlgili Bölgedeki İngiliz Konsolosların Hazırlamış Oldukları Rapor, Yapmış Oldukları Gözlem ve Değerlendirmeler”, *Vefatının 100. yılında Sultan II. Abdülhamid ve Dönemi Uluslararası Kongresi*, İstanbul 2018.

_____ ; “Hakkâri Sancağı’nda Nasturi Olayları (1896-1897)”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXXIV / 2, 2019, s. 475-506.

GÖYÜNÇ, Nejat; “Van”, *İslam Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul 1986, Cilt XIII, s. 197-202.

GÜL, Abdulkadir; “Osmanlı Devleti’nde Kuraklık ve Kıtık, Erzurum Vilayeti Örneği: 1892-1893 ve 1906-1908 Yılları”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 2, Sayı 9, 2009, s. 144-158.

_____ ; “Bayezid Sancağı’nın Demografik Yapısına Genel Bir Bakış”, *III. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh’un Gemisi Sempozyumu Bildirileri Kitabı Ekim 12-14 2010*, Ağrı Valiliği Kültür Yayınları, İstanbul 2011, s. 157-172.

GÜL, Mustafa; “1896 Van Ermeni İsyanı ve Sonrasındaki Gelişmeler”, *OTAM*, Sayı 8, Ankara 1988, s. 139-147.

GÜLBAHAR, Önder; “Osmanlı Son Döneminde Bitlis Vilayeti’nin Kurulması ve İktisadi Yapısına Bir Bakış”, *II. Van Gölü Havzası Sempozyumu*, Bitlis Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Kültür Yayınları No:17, Ankara 2006, s. 384-392.

GÜLER, Saadet; “411 Numaralı Bitlis Şer’iyye Siciline Göre Bitlis’in Sosyal ve İktisadi Hayatı (1893-1903)”, *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş) Ankara 2019, Cilt 2, s. 465-480.

GÜLMEZ, Nurettin; “Tahkik Heyeti Raporlarına Göre 1894 Sason İsyanı”, *Bellekten*, Cilt 70, Sayı 258, Ankara 2006, s. 695-741.

GÜNAY, Nejla; “Rusya’nın Osmanlı ve İran Topraklarındaki Ermeniler ve Kürt Aşiretleriyle İlişkisi”, *Ermeni Araştırmaları*, Sayı 56, 2017, s. 61-80.

GÜNAY, Sakıp Selçuk; “Hamidiye Hafif Süvari Alayları ve Erzurum”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Sayı 53, s. 81-85.

_____ ; “Hamidiye Alayları ve Osmanlı Politikası”, *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, (6), 1987, s. 39-41.

_____ ; “XIX. Yüzyılda Osmanlı Mülkî Yapısında Aşiretler”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, Cilt 4, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s. 191-192.

GÜNDOĞAN Özok, Nilay; “Cebeli Sason Eteklerinde Osmanlı Devleti”, *Kürt Tarihi Dergisi*, 2014, Sayı 12, s. 58-61.

GÜNDÜZ, Ahmet-YEL, Selma; “Ermeni İsyanlarının Meydana Gelmesinde İngiltere’nin

Rolü ve Sebepleri (1890-1895)”, *Hoşgörüden Yol Ayrımına Ermeniler*, Erciyes Üniversitesi-Nevşehir Üniversitesi II. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Sempozyumu 22-24 Mayıs 2008, (Hazç Metin Hülâgü vd.), Cilt 4, 2009, s. 97-121.

GÜRSOY, ŞAHİN; “Türk-Ermeni İlişkilerinin Bozulmasında Amerikalı Misyonerlerin Rollerine Üzerine bir İnceleme”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt VII, Sayı 1, Haziran 2005, s. 184-207.

HAKAN, Sinan; “Yavuz Sultan Selim Döneminden Tanzimat’a Müküs Sancağı”, *V. Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu*, Van 2009.

_____ ; “Dini Bir Otoriteden Siyasi Bir Hüviyete; Seyid Taha-yı Nehri”, *Uluslararası Seyyid Tâhâ-i Hakkâri Sempozyumu*, Hakkâri 2014.

HALAÇOĞLU, Yusuf; “Osmanlı Belgelerine Göre Türk-Etrâk, Kürt-Ekrâd Kelimeleri Üzerine Bir Degerlendirme”, *Belleten*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Cilt LX, Sayı 227, Nisan 1996, s. 139-141.

HASSANPOUR, Amir; “Kürt Milliyetçiliğinin İnşası: Yirminci Yüzyıl Öncesi Tarihsel ve Edebi Kaynaklar”, *Kürt Milliyetçiliğinin Kökenleri*, (Ed. Abbas Vali), Avesta Yayınları, İstanbul 2005, s. 135-198.

HAYDAROĞLU, İlknur Polat; “Osmanlı İmparatorluğunda Yabancı Okullar”, *Türkler Ansiklopedisi*, Cilt 14, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 181-188.

HÜLAGÜ, Metin; “Ermeni Meselesinin Oluşum Sürecinde Misyonerlik Faaliyetlerinin Yeri”, *II. Uluslararası Türk-Ermeni İlişkileri Sempozyumu Bildirileri*, Erzurum 2007, s. 39-54.

İLERİ, Cihangir; “Osmanlı Devletindeki Nasturilerin genel Durumu ve Nasturi İsyancıları”, (Der. Ahmet Tasgın, Eyüp Tanrıverdi, Canan Seyfeli), *Süryaniler ve Süryanilik*, Cilt 1, Orient Yayınları, Ankara 2005, s. 141-159.

İLTER, Erdal; “Ermeni Meselesinin Doğuşunda İngiltere’nin Rolü”, *OTAM*, Sayı: 6, 1995, s. 55-171.

İNBAŞI, Mehmet; “Van Valileri (1755-1835)”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (29), Erzurum 2006, s. 195-212.

_____ ; “Çıldır Beyleri: I. İshak Paşa ve II. İshak Paşa”, *Güneşin Doğduğu Yer: Doğubayazıt Sempozyumu Bildiriler Kitabı Eylül 13-14 2003*, (Ed. Oktay Belli), Çekül Vakfı, İstanbul 2004, s. 183-197.

İPEK, Nedim; “Kafkaslar’dan Anadolu’ya Göçler (1877-1900)”, *19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 6, Sayı 1, Samsun 1991, s. 97-134.

KANKAL, Ahmet; “Ermeni Öykülerine Göre Osmanlı-Türk Toplumunda Ermeniler”, *Ermeni Araştırmaları I. Türkiye Kongresi Bildirileri*, Cilt III, ASAM, Ankara 2003, s. 97-120.

KANTARCI, Şenol; “Van Ermeni İsyanı (1896-1915)”, *Ermeni Araştırmaları*, (5), 2002.

_____ ; “Van’da Ermeni İsyanı (1896-1915)”, *Ermeni Araştırmaları*, Sayı 5, 2002, s. 1-15.

KAPLAN, Yaşar; “Hakkâri Tarihi”, *Hakkâri İl Yıllığı* 2015, Vamedada Ofset Matbaacılık, Van 2015, s. 19- 41.

_____ ; “Pınyanış Hükümeti”, *Uluslararası Tarihte Hakkâri Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 2015, s. 477-518.

_____ ; “Tarihte Hakkâri, Şemdinan, Bahdinan ve Nehri”, *Uluslararası Seyyid Taha-i Hakkâri Sempozyumu Bildirileri*, 24-26 Mayıs 2013, s. 107-130.

_____ ; “Aşireti Ortaya Çıkaran Temel Etmenler”, *Türkiye’de Aşiret Tartışmaları*, (Haz Suvat PARİN), Bağlam yayıncılık, İstanbul 2019, s. 276-295.

KARA, Hidayet; “Sultan II. Abdülhamid Dönemi Salnamelerinde Muş”, *Tarih ve Kültür Bağlamında Muş Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları,

Ankara 2018, s. 191-208.

KARACA, Ali; "Hamidiye Hafif Süvari Alayları Hakkında Bazı Tespitler (1890-1900)", *M.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi*, Prof. Dr. Hakkı Dursun Yıldız Armağanı, Ankara 1995, Sayı: 4, s. 309-318.

KARACAKAYA Recep; "1894-1896 Yılları Arasında Çıkan Ermeni İsyanlarının Temel Özellikleri Ve Meydana Gelen İnsan Kayıplarının Sayısal Sonuçları Üzerine Düşünceler", *Ermeni Ayaklanmaları (1894-1909) Sempozyumu*, 23 Ocak 2014, TTK Yayınları, Ankara 2015, s. 105-120.

KARASU, Mehmet Kerem -KARASU, Demet; "R.1308 (M.1892/1893) Tarihli Erzurum Vilayet Salnamesi'ne Göre Bayezid Sancağı", *Asia Minor Studies*, Yıl 2009, Cilt 7, Sayı 1, s. 115-129.

KARATAŞ, Yakup-KUL, Eyüp; "XIX. Yüzyılın Sonlarında Bayezid Sancağı'ndaki Aşiretler ve İskân Politikası", *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]*, 48, Erzurum 2012, s. 343-364.

KARATAŞ, Yakup-KARASU, Mehmet Kerem; "XX. Yüzyılın Başlarında Hınıs Sancağı'nın İdari Statüsü", *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 2015, s. 675- 691.

KARATAŞ, Yakup-ELÇİ, Rabia; "XIX. Yüzyılın Sonlarında Üçkilise Köyü ve Köyün Ermeni Sorunu Açısından Önemi", *V. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu*, 16-18 Ekim 2019, Ağrı, Ağrı Üniversitesi Yayınları Erzurum 2020, s. 447-445.

KARATAŞ, Yakup; Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Bayezid'li Devlet memurları" *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 2018, s.1-24.

_____ ; "Pierre Amedee Jaubert'in Seyahatnamesinde Bayezid", *Geçmişten Günümüze Seyahat Edebiyatı*, (Haz. E.G. Naskali), Elginkan Vakfı 4. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kurultayı Bildirileri, İstanbul 2019, s. 507-527.

_____ ; "19. Yüzyılın Sonlarında Bayezid Sancağının Demografik Yapısına Dair Tespitler", *Tarih Dergisi*, sayı 52, (2010 /2), İstanbul 2011, s. 103-122.

KARAYAN, Sarkis Y; "Van Vilayetinin Demografisi 1844-1914", *Tarihi Kentler ve Ermeniler-Van*, (Ed. Richard G. Hovannisian), Aras Yayıncılık, İstanbul 2016, s. 217-232.

KARDAŞ, Abdülaziz; "Osmanlı Devleti'nin Son Döneminde Van'da Basın (1908-1915)", *Turkish Studies*, 8 (13), Fall 2013, s. 1189-1204.

_____ ; "XX. Yüzyılın Başında Bitlis'te Bir Aşiret Reisi: Hacı Musa Bey", *Türk-İslâm Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi (TİDSAD)*, 2018, s. 45-58.

KARTIN, Cengiz; "Binbaşı Noel'in Hava Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı Arşivindeki Gönderilerinde Kürt-Ermeni Münasebetleri", *Yeni Türkiye Dergisi*, Vol. 5, 2014, s. 3883-3894.

_____ ; "Batılı Seyyahların Gözüyle Doğu", *Türk Yurdu*, Vol. 33, 2013, s. 214-226.

_____ ; "Üç İngiliz Seyyahın Kaleminden Orta ve Doğu Anadolu İzlenimleri", *Yabancı Seyahatnamelerde Türkiye*, Türk Yurdu Yayınları, Ankara 2016, s. 219-230.

_____ ; "İngiltere'nin Van Konsolosu Frederick Richard Maunsell'in (1828-1916) Gözlemlerinde Osmanlı Nehirleri ve Gölleri", *Osmanlı Devleti'nde Nehirler ve Göller*, 2015, s. 943-956.

_____ ; "XIX. ve XX. Yüzyıl'da İngiliz Seyyahların Gözüyle Doğu", *Yabancı Seyahatnamelerde Türkiye*, Türk Yurdu Yayınları, Ankara 2016, s. 83-110.

_____ ; "İngiliz Arşiv Belgelerine Göre Binbaşı Edwards Charles Noel'in Kürtler Üzerine Yaptığı Çalışmalar Üzerine Bir Değerlendirme" *Tarihte Türkler ve Kürtler Sempozyumu*, Vol. 3, Ankara 2014, s. 197-244.

KASIM, Ekin; "1862 Tarihli Tuz Nizamnamesi ve Önemi", *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 3, Sayı 7, 2016, s. 2-30.

KAYA, Arif; “Vilayet Sâlnameleri’ne Göre: “Muş’un Sosyal, Kültürel ve Dini Yapısı”, *Tarih ve Kültür Bağlamında Muş Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*”, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2018, s. 455-466.

KAYA, Hakan; “19. Yüzyılın Birinci Yarısında Aşiretler ve Demografik Yapı: Bayezid Sancağı”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Yıl 2017, Cilt 6, Sayı 5, s. 2594-2612.

KAYA, F.-KARATAŞ, Y.-ÖZGÜL, İ.; “Erzurum Vilayeti Bayezid-Diyadin-Karakkilise Tutak ve Eleşkirt Kasabalarının 1913 Yılı Sıhhi ve İçtima Coğrafyası”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 7 Sayı 29, s. 562-572.

KESKİN, Mustafa; “Batılı Güçlerle Yapılan Antlaşmalar Işığında Osmanlı Devleti’nin Paylaşımı ve Ermenilere Yapılan Atıflar”, *II. Uluslararası Türk-Ermeni İlişkileri Sempozyumu Bildirileri*, Erzurum 2007, s. 89-100.

KESKİNKILIÇ, Erdoğan; “Bir Osmanlı Özelleştirme Modeli: Reji-Tütün İdaresi”, *Liberal Düşünce*, 47/1, 1999.

KILIÇ, Avni; “Kürdistan’da Halidilik”, *Kimlik, Kültür ve Değişim Sürecinde Osmanlı’dan Günümüze Kürtler Uluslararası Sempozyumu*, 6-8 Eylül 2012 Bingöl, Bingöl Üniversitesi Yayınları 2013, s. 366-379.

KILIÇ, Orhan; “Van”, *İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 2012, c. XLII, s. 505-510.

_____; “Osmanlı Döneminde Van Gölü ve Hayat”, *Osmanlı Devleti’nde Nehirler Ve Göller II*, (Haz. Şakir Batmaz, Özen Tok), Not Yayınları, Kayseri, 2015, s. 49-68.

_____; “Yurtluk-Ocaklık ve Hükümet Sancakları Üzerine Bazı Tespitler”, *OTAM*, Sayı10, Ankara 1999, s. 119-137.

_____; “Kuruluşundan 1864 Vilayet Nizamnamesi’ne Kadar Bitlis’in Osmanlı İdari Taksimatı İçerisindeki Yeri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş) Ankara 2019, Cilt 1, s. 335-346.

KILIÇ, Davut; “Rusya’nın Doğu Anadolu Siyasetinde Eçmiyazın Kilisesinin Rolü (1828-1915)”, *Türk Kültürü*, Sayı 461, 2001, s.535-548.

_____; “Rus General Mayewski’nin Raporuna Göre Van-Bitlis Vilayetlerinde Ermenilerin Sosyal-Dini Yapısı Ve Ermeni Meselesinin Gelişimi” *Turkish Studies*, Volume 9/1, Winter 2014, s. 259-269.

_____; “Ermeni Ve Kürt Meselesinin Ortaya Çıkışında Doğu Anadolu’nun Jeopolitik Önemi”, *IV. Türkiye’nin Güvenliği Sempozyumu Bildiriler*, Elâzığ 2003, s. 469-478.

KIR, Ersin; “I. Dünya Savaşı Öncesi Doğuda Kürt- Ermeni Mücadelesi, Hükümetin Uygulamaları ve Kürtlerin Hükümete Tepkisi”, *Journal of History and Future*, April 2017, Volume 3, Issue 1, s. 24-56.

KLEİN, Janet; “Çatışma ve İşbirliği: Abdülhamid Dönemi Kürt-Ermeni İlişkilerini Yeniden Değerlendirmek”, *Osmanlı Dünyasında Kimlik ve Kimlik Oluşumu*, (Ed. Baki Tezcan-Karl Barbir), (Çev. Zeynep Nevin Yelçe), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2012, s. 181-196.

KOCABAŞ, Süleyman; “1878 Berlin Antlaşması’ndan Sonra İngiltere’nin Politikası”, *Hoşgörü Toplumundan Yol Ayrımına Ermeniler*, Cilt IV, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 2009, s. 144-167.

KOÇAK, Cemil; “Tanzimat’tan Sonra Özel ve Yabancı Okullar”, *TCTA*, Cilt 2, (Haz: Mustafa Şahin), İletişim Yayınları, İstanbul 1985.

KOÇLAR, Bekir; “Tarihte Van (XVIII.-XIX. Yüzyıllar)”, *Van Kütüğü*, YYÜ Yayınları, Ankara 1992. s. 114-123.

KODAMAN, Bayram; “Osmanlı Devrinde Doğu Anadolu’nun İdari Durumu”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 1986, s. 3-20.

_____; “Hamidiye Hafif Süvari Alayları (II. Abdülhamid ve Doğu-Anadolu

Aşiretleri)", *İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 32, 1979, s. 427-480.

_____ ; "II. Abdülhamid ve Kürtler-Ermeniler", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 21, 2010, 131-138.

_____ ; "Ermeniler, Aşiret Süvari Alayları ve II. Abdülhamid", *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 24, 2010, s. 1-12.

_____ ; "Ermeni Meselesinin Doğuş Sebepleri", *Türk Kültürü Dergisi*, Cilt XIX, Sayı 219, 1981, s. 240-249.

_____ ; "II. Abdulhamit Devrinde Hakkâri Sancağında Nesturiler Ve İngiliz-Rus Emperyalizmi", IX. Türk Tarih Kongresinden Ayrıbasım, Ankara 1988.

KOUYMJIAN, Dickran; "19. Ve Erken 20. Yüzyıl Gezi Yazılarında Van'ın Görsel Anlayışı", *Tarihi Kentler ve Ermeniler- Van*, (Ed. Richard G. Hovannisian), Aras Yayıncılık, İstanbul 2016, 173-192.

KÖSE, İsmail; "ABD'li Misyonerlerin 1830-1917 Yılları Arasında Osmanlı Topraklarındaki Faaliyetleri ve Bu Faaliyetlerin İki Ülke Diplomatik İlişkilerine Etkisine Genel Bir Bakış", *Tarihte Türkler ve Ermeniler*, 1/8, TTK, (Ed. Metin Hülagu, Musa Şaşmaz, Ethem Atnur vd), 2002, s. 145-298.

KÖSE, Muhammed; "Erzurum İngiliz Konsolosu Yüzbaşı Henry Trotter'in 1880 Tarihli Raporunda Doğu Ve Güneydoğu'nun Etnik Dini, Sosyal Ve İktisadi Yapısı", *Asia Minor Studies*, Cilt: 6, Sayı: 12, Temmuz 2018, s. 145-175.

KURAN, Ercüment; "Amiral Bristol Raporu ve A.B.D'de Türk Aleyhtarı Ermeni Propagandasının Tarihçesi", *Osmanlı'dan Günümüze Ermeni Sorunu*, (Ed. H. C. Güzel), 2. Baskı, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları 2001, s. 189-207.

KURŞUN, Zekeriya; "Mehmed Hurşid Paşa'nın Seyahatname-i Hudud Adlı Eserine Göre XIX. Yüzyıl Ortalarında Bayezid Sancağı", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi* 2, 2000, s. 101-122.

KURTCEPHE, İsrail; "Birinci Dünya Savaşında Bir Süryani Ayaklanması", *OTAM Dergisi*, Sayı 4, Ankara 1993, s. 291-296.

KURTCEPHE, İsrail-AKGÜL, Suat; "Rusya'nın Birinci Dünya Savaşı Öncesinde Kürt Aşiretleri Üzerindeki Faaliyetleri", *OTAM*, Sayı 6, 1995, s. 249-256.

KUZUCU, Kemalettin; "II. Abdülhamid Dönemi Lâyhalarında Ayrılıkçı Hareketleri Önlemeye Yönelik Sosyo-Kültürel Çözüm Önerileri", *Osmanlı'dan Günümüze Eşkıyalık ve Terör Sempozyumu Bildirileri*, (Ed. Osman Köse), Samsun 2017, s. 375-392.

KÜÇÜK, Cevdet; "Van'daki Ermeni İsyanları", *Yakın Tarihimizde Van Uluslararası Sempozyumu*, Van 1990, s. 139-149.

_____ ; "XIX. Asırda Anadolu'da Ermeni Nüfusu", *Türk Tarihi'nde Ermeniler Sempozyumu*, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İzmir 1993, s. 75-95.

MACİD, Ahmed; "Kürdistân Ahvâli ve Mesele-i Islahât", *Mülkiye*, No. 8, 1 Eylül 315, s. 1-18.

MANGALTEPE, İsmail; "XIX. Yüzyıl Seyahatnamelerinde Bitlis", *II. Van Gölü Havzası Sempozyumu*, (Ed. Oktay Belli), Ankara 2007, s. 285-294.

_____ ; "XIX yüzyıl seyahatnamelerinde Hakkâri", *III. Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu*, Hakkâri Valiliği, 2007.

MCCARTY, Justin; "Ermeni İsyanları ve Osmanlılar", *Ermeni Sorunu Temel Bilgi ve Belgeler*, (Der. Ömer Engin Lütem), Terazi Yayınları, Ankara 2009, s. 61-85.

MC DOWALL, David; "Kürt Sorunu: Tarihsel Bir Bakış", *Kürtler*, (Ed. Philip G. Kreyenbroek-Stefan Sperl), (Çev. Yavuz Alagon), Cep Kitapları, İstanbul 1992, s. 14-37.

MCGOWAN, Bruce; "Ayanlar Çağı (1699-1812)", *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik Ve Sosyal Tarihi*, (Ed. Halil İnalçık, Donald Quataert), Eren Yayınları, İstanbul 2006, Cilt II, s. 759-885.

MEMİŞOĞLU, Ragıp; “Ermenilere Oynatılanlar ve Van’da Ermeni Mezalimi”, *2 Nisan Gazetesi*, Van, 17 Nisan 1974.

MERCAN, Mehmet Salih; “Protestan Misyoneri Corc (George)’un Bitlis’teki Komite Faaliyetleri (1896)”, *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş), Cilt 1, Ankara 2019, s. 465-486.

_____ ; “Van’daki Müslim ve Gayrimüslim Okullar (1896/1899/1912)”, *V. Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu, 09-13 Haziran 2009*, Van 2010, s. 221-233.

MİNASSIAN, Anahide Ter; “Ermeni Kaynaklarına Göre Yüzyıl Başında Van”, *Modernleşme Sürecinde Osmanlı Kentleri*, (Editör: P. Dumont-F. Georgeon), (çev: Ali Berktaş), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996, s. 116-135.

MİNORSKY, V; “Kürtler”, *İ.A.*, MEB Yayınları, Eskişehir 2001, c. VI, ss. 1089-1114.

NECEFOĞLU, Hacı; “XIX. Yüzyılda Rusların Osmanlı Kürt Aşiretlerine Yönelik Faaliyetleri”, *Tarihte Türkler ve Kürtler Sempozyumu*, Cilt IV, T.T.K Yayınları, Ankara 2014, s. 1-11.

NIKİTİN Basil; “Nesturiler”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 9, MEB, Eskişehir 2001.

OKTAY, Hasan; “Ermeni Komitecilerinin Katlettiği Van Valisi Ali Rıza Paşa Ve Türküsü”, *Yeni Türkiye Dergisi*, (38), Ermeni Sorunu Özel Sayısı II, Ankara 2001, s. 832-837.

_____ ; “Van Belediye Reisi Kapamacıyan Efendi’nin Ermeni Taşnak Komitesince Katline Dair”, *Yeni Türkiye Dergisi*, (38), Ermeni Sorunu Özel Sayısı II, Ankara 2001, s. 839-845.

OKUR, Mehmet; “XIX. yüzyıl’ın İkinci Yarısında Osmanlı Devleti Üzerinde İngiliz, Rus Ve Alman Rekabeti”, *Doç. Dr. Günay Çağlar Armağanı*, Erzurum 2004, s. 216-228.

ÖĞÜN, Gülay; “Tarihte Van”, *Van Kütüğü*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları, 1992, s. 75-102.

ÖĞÜN, Tuncay; “Van’da Ermeni Komiteleri ve Faaliyetleri”, *Türk Kültürünü Araştırma Dergisi*, Sayı 462, 2001, s. 590-606.

ÖNEY, Celal; “Norveç’ten Muş’a: Bir Protestan Misyoner Bodil Biørn”, *Tarih ve Kültür Bağlamında Muş Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2018, s. 467-486.

_____ ; “Amerikan Board’un Bitlis’teki Varlığı Cercevesinde Bitlisli Protestan Kadın Misyoner Grace Highley Knapp’ın Faaliyetleri”, *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş), Cilt 1, Ankara 2019, s. 445-464.

ÖZBEK, Nadir; “Osmanlı Taşrasında Denetim: Son Dönem Osmanlı İmparatorluğu’nda Jandarma (1876- 1908)”, *Tarihsel Perspektiften Türkiye’de Güvenlik Siyaseti, Ordu ve Devlet*, (Ed. Evren Baltaand İsmet Akça), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2010, s. 47-78.

_____ ; “Anadolu Islahatı, “Ermeni Sorunu” ve Vergi Tahsildarlığı, 1895-1908”, *Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar*, No. 9, 2009, s. 59-85.

ÖZCAN, Besim; “1828-1829 Osmanlı-Rus Harbi’nde Erzurum Eyaleti’nden Rusya’ya Göçürülen Ermenilerin Geri Dönüşlerini Sağlama Faaliyetleri”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]*, (46), Erzurum 2011, s. 195-204.

ÖZCOŞAR, İbrahim; “Sultan ve Mir: Osmanlı Kürt İlişkilerine Giriş”, *Osmanlı Devleti ve Kürtler*, (Ed. İbrahim Özcoşar, Şahab Vali), Kitap Yayınevi, İstanbul 2017, s. 9-38.

ÖZDEMİR, Mehmet; “Şeyh Ubeydullah Ayaklanması ve Şeyh Ubeydullah’ın Oğlu Seyyid Abdulkadir’in Kürt Milliyetçiliğine Etkisi”, *Kimlik, Kültür ve Değişim Sürecinde Osmanlı’dan Günümüze Kürtler Uluslararası Sempozyumu*, 6-8 Eylül 2012 Bingöl, Bingöl Üniversitesi Yayınları, 2013, s. 476-484.

ÖZEL, Sabahattin; “Batılıların Gözüyle”, *Türk-Ermeni İhtilafı Makaleler*, Hikmet Özdemir (Ed.), TBMM Yayınları, Ankara 2007, s. 1-17.

ÖZGÜL, İbrahim-KIRCA, Ersin; “Bayezid Mutasarrıfı Mahmut Paşa’nın Merkezle İlişkileri Hakkında Bir Değerlendirme”, *Van YYÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 40, 2018, s. 413-428.

ÖZKAN, ELA; “19. Yüzyılda Hakkâri’nin İdari Taksimatındaki Değişiklikler “1839-1925”, *JASS*, 65, 2018, s. 381-392.

_____; “19. Yüzyılda Muş’un İdari Yapısındaki Değişikliklerin Tespiti”, *Tarih ve Kültür Bağlamında Muş Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2018, s. 209-218.

ÖZKAN, Selim Hilmi; “Bitlis’ten Amerika’ya Ermeni Gocu ve Amerika’da Ermeni Diasporasının Faaliyetleri (1878-1915)”, *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş), Cilt 1, Ankara 2019, s. 527-536.

ÖZKAYA, Yücel; “Arşiv Begelerine Göre XVIII. Yüzyıl ve XIX. Yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu’nda Ermeniler’in Durumu”, *Tarih Boyunca Türklerin Ermeni Toplumuna İle İlişkileri*, Ankara 1985, s. 149-158.

ÖZLÜ, Zeynel-TİRYAKİ, Kerim; “Adana Valisi İsmail Hakkı Bey’in “Raporlarım” Adlı Eserinde Bitlis Kazası ile İlgili Bulgular (1912)”, *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş), Cilt 1, Ankara 2019, s. 581-596.

ÖZTÜRK, Ahmet-Toprak, Serap; “Kafkasya’dan Muş Yöresine Göçler ve Göçmenlerin İskânı (1856-1905)”, *SUTAD*, 43, Bahar 2018, s. 437-458

ÖZTÜRK, Mustafa; “19. Yüzyılın Sonları ile 20. Yüzyılın Başlarında Bitlis ve Cevresinde Asayiş Olayları”, *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş), Cilt 1, Ankara 2019, s. 393-412.

PALABIYIK, M, Serdar; “Ermeni Sorununa Giriş”, *Ermeni Sorunu Temel Bilgi ve Belgeler*, (Der. Ömer Engin Lütem), Terazi Yayınları, Ankara 2009, s. 3-23.

PAMUK, Bilgehan; “İpek Yolu Ticareti ve Erzurum”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 22 2, Aralık 2007, s. 125-143.

PAMUKÇU, Gürkan; “Ermeni Sorunu”nun Kökenleri ve XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Kürt - Ermeni Siyasal ve Toplumsal İlişkileri”, *Ermenistan: Tarih, Hukuk, Dış Politika ve Toplum*, (Ed. Soyalo Tamçelik), Gazi Kitabevi, Ankara, 2015, s. 105-159.

PEROOMIAN, Rubina; “Van Taşra Edebiyatının Mirası”, *Tarihi Kentler ve Ermeniler*, (Ed. Richard G. Hovannisian), Aras Yayıncılık, İstanbul 2016, s. 151-172.

QASIMOV, Cavid; “Sovyet Askeri Tarihçilerinin Araştırmalarında Kafkas Cephesi, Rus Birlikleri ve Ermeni Çeteleri Tarafından Muş’un İstilasası”, *Tarih ve Kültür Bağlamında Muş Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2018, s. 317-324.

QUATAERT, Donald; “Osmanlı İmparatorluğu’nda Tarımsal Gelişme”, *TCTA*, Cilt 6, (Çev. Ahmet Günlük), (Haz. Mustafa Şahin), İletişim Yayınları, İstanbul 1985, s. 1556-1562.

ROGAN, Eugene L.; “Aşiret Mektebi: Abdulhamid II’s School for Tribes (1892-1907)”, *International Journal of Middle Eastern Studies*, 1996, Sayı 28, s. 83-107.

SAKİN, Serdar; “İngiltere’nin Osmanlı Ermenilerine Yönelik Politikası Çerçevesinde Doğu Vilayetlerinde Yapılan İslahat Çalışmaları”, *Hoşgörüden Yol Ayrımına Ermeniler*, Erciyes Üniversitesi-Nevşehir Üniversitesi II. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Sempozyumu 22-24 Mayıs 2008, (Haz. Metin Hülagü vd.), Cilt 4, 2009, s. 123-142.

SARAÇOĞLU, Hüseyin-YILDIZ, Mehmet Zeydin; “XIX. Yüzyıldan Günümüze Bitlis İlinin İdari ve Demografik Gelişimi”, *II. Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu*, Desen Ofset Matbaası, Ankara 2007, s. 271-285.

SARI, Nil; “Amerikalı Misyonerler ve Ermeni Sorunu”, *Uluslararası Türk-Ermeni İlişkileri Sempozyumu*, 24-25 Mayıs 2001, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları 2001, s. 287-298.

SARI GÜVEN, Melek; “19. Yüzyıl Osmanlı İdari Yapısı İçinde Ermeni-Kürt İlişkilerine Genel Bir Bakış”, *JASSS*, Sayı 63, 2017, s. 341-358.

SARIKÇIOĞLU, Melike; “İran Arşivlerine Göre Şeyh Ubeydullah İsyanı”, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 3, Sayı 5, 2013, s. 1-35.

SARINAY, Yusuf; “Rusya’nın Türkiye Siyasetinde Ermeni Kartı (1878-1918)”, *Gazi Akademik Bakış*, Cilt I, Sayı 2, Yaz 2008, s. 69-105.

SATILMIŞ Selahattin; “XIX. Yüzyılda Hakkâri’de Hristiyan Bir Cemaat: Nesturiler (İdari, İktisadi ve Sosyal Durumları)”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2006, Cilt VIII, Sayı 2, s. 103-121.

_____ ; “XIX. Yüzyılda Nesturiler ve İngiliz Misyonerlik Faaliyetleri”, *Belleten*, Sayı 261, 2007, s. 653-688.

SAYDAM, Abdullah; “Reformlar ve Engeller: Tanzimat Döneminde Aşiretlerin Yol Açtıkları Asayiş Problemler”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, Cilt IV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s. 180-189.

_____ ; “Sultanın Özel Statüye Sahip Tebaası: Konar-Göçerler” *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık 2009, Sayı 20, s. 9-31.

SELVİ, Haluk-CIRIK, Bülent; “1913 İslahatı Öncesi Osmanlı Doğu Vilayetlerinde Olaylar, İddialar, Cevaplar”, *OTAM*, 36 /Güz 2014, s. 157-200.

SEVGEN, Nazmi; “Kürtler”, *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi (BTDD)*, Cilt IV, Sayı 7, TTK Yayını, Ankara 1968.

SEVGİ, Ahmet; “Türk-Ermeni Meseleleriyle İlgili Bir Vesikâ”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (9), 2001, s. 1-8.

SEZER, Ayten; “Osmanlı Döneminde Misyonerlik Faaliyetleri”, *Osmanlı II*, (Ed. Güler Eren), Ankara 1999, s. 181-192.

SEZER, Cemal; “Amerikan Misyonerlerinin Ermeni Meselesine Etkileri (1890-1914)”, *Hitit Üniversitesi SBE Dergisi*, Sayı 1-2, s. 57-69.

SEZER, Musa-HAZIRBULAN, Tahsin; “1851-1852 Tarihli Vakıf Muhasebe Defterine Göre Bitlis Vakıfları”, *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş) Ankara 2019, Cilt 2, s. 231-246.

SONYEL, Salahi; “Büyük Devletlerin Osmanlı İmparatorluğunu Parçalama Çalışmalarında Hristiyan Azınlıkların Rolü”, *Belleten*, Sayı 195, TTK, 1985, s. 647- 656.

SOY, H. Bayram; “Almanya’nın Osmanlı Ermenilerine Yönelik Siyaseti (1888-1918)”, *Yeni Türkiye*, 60, 2014, s. 1-21.

SUNAR, Mehmet Mert; “Doğu Anadolu ve Kuzey Irak’ta Aşiretler: II. Abdülhamid’ten II. Meşrutiyete”, *Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi*, 10/2000, s. 115-130.

SÜVARİ, Çakır Ceyhan; “Van Gölü Havzası Yezidileri ve Yezidiliğin Anadolu Kültürleriyle Ortak Olan Paylaşımları”, *IV. Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu 17-21 Haziran 2008*”, 2011, s. 338-346.

ŞAHİN, Hasan; “Kırım Harbi’nde (1853-1856) Doğu Anadolu Cephesi’nde Cereyan Eden Muharebelerde Başlı-Bozuk Birlikleri”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)*, 49, Erzurum 2013, s. 343-358.

ŞAHİN, Enis-YAVUZ, Fikretin; “Türk Doğu Vilâyetlerine Dair Bir Amerikan Belgesi”, *Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi*, Sayı 10, 2008, s. 383-401.

ŞAŞMAZ, Musa, “Ermeniler Hakkındaki Reformların Uygulanması (1895- 1897)”, *Osmanlı’dan Günümüze Ermeni Sorunu*, (Ed. H. Celal Güzel), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2001, s. 93-104.

Şemsettin Sami; “Van”, *Kamusu’l-A’lam*, İstanbul 1316, Cilt VI, s. 4673.

_____ ; “Bitlis”, *Kamûsü’l-A’lâm*, İstanbul 1316, Cilt II, s. 1239.

ŞEN, Korkmaz-GENCER Fatih; “İngiliz Konsolos J. Brant’ın Raporlarına Yansıyan Tarihi Eserler (Doğu Anadolu Bölgesi 1836-1852)”, *Sanat Tarihi Yazıları, Literatürk Academia*, 2019/2, s. 609-635.

ŞİMŞİR, Bilal N; “Ermeni Sorunu ve Van”, *Ermeni Olayları Sempozyumu, Yüzüncüyıl Üniversitesi Yayınları*, Van 1986, s. 46-71.

TALAY, Aydın; “Van’da Osmanlı Hizmet ve Eserleri”, *Dünyada Van Dergisi*, 1999, Sayı: 18, s. 9-12.

TALAY, Aydın; “Van Vakıfları”, *Dünyada Van Dergisi*, 1999, Sayı 18, s. 28-30.

TAŞ, N. Fahri; “Vilâyet-i Şarkıyye Islâhatı ve Genel Müffettiş Nicolas Hoff”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt XIV, Sayı 42, Kasım, 1998, s. 923-968.

TAŞKIRAN, Hasan-KOÇAK, Zülfiye Koçak; “Adilcevaz Kazasının İlk Nüfus Sayımı (30 Rebiyülevvel 1252/15 Temmuz 1836)”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3/4, 2014, s. 718-738.

TAŞKIRAN, Hasan-KOÇAK, Zülfiye; “2793 Numaralı Ahlat Kazası Müslim Nüfus Defteri (30 Rebiyülevvel 1252/15 Temmuz 1836)’nin Tanıtımı ve Değerlendirmesi”, *Tarih Okulu Dergisi*, Sayı XVII, 2014, s. 421-442.

TEKDAL, Danyal; “1907 Bitlis Depremi ve İsyânında Bir Vali: Ferid Paşa”, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 27, 2017, s. 94- 116.

_____ ; “II. Abdulhamid Donemi Bitlis Vilayetinde Islahat Çalışmaları ve Nahiye Teşkilatı”, *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş), Cilt 1, Ankara 2019, s. 495-526.

TEKİN, Rahmi; “XIX. Yüzyılın Sonlarında Van’ın Mahalleleri”, *Dünyada Van Dergisi*, Sayı 20, 1999, s. 2-5.

TEKİN, Zeki; “Van Şehir Tarihi Bibliyografyası”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 3, Sayı 6, s. 689-731.

TEMİZER, Abidin; “Van’da Amerikan Board Misyonerlerinin Faaliyetleri Ve Van, Amerikan Hastanesi”, *Avrasya İncelemeleri Dergisi (AVİD)*, II (2), 2013, s. 169-204.

TIZLAK, Fahrettin; “XIX. Yüzyılın Ortalarında Osmanlı Maden Yatakları”, *Belleten*, Cilt LX, Sayı 227-229, TTK Basımevi, Ankara 1997, s. 703-718.

_____ ; “Van Gölü’nde Vapur İşletme Teşebbüsleri (1879-1907)”, *Belleten*, Cilt 64, Sayı 240, Ankara 2000, s. 467-486.

_____ ; “Osmanlı Devleti ve Van Gölü’nde Vapur İşletmeciliği”, *Osmanlı Devleti’nde Nehirler ve Göller I*, (Haz. Şakir Batmaz), Özen Tok, Not Yayınları, Kayseri 2015, s. 391-412.

TOP, Mehmet; “Van’ın Kültürel Mirası”, *Cumhuriyetin 75. Yılında Van Anı Kitabı*, 1999, s. 79-105.

_____ ; “Hoşap Medreseleri”, *Dünyada Van Dergisi*, 1997, Sayı 9, s. 22-27.

TOZKOPARAN, Neşe; “20. Yüzyılın başında Van’da Bir Amerikan köyü”, (Ed. Oktay Belli), *V. Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu*, 09-13 Haziran 2009, Van 2010, s. 350-361.

TOZLU, Necmettin; “Eğitim-Öğretim”, *Van Kütüğü*, Ankara, YYÜ Yayınları 1992, s. 606-653.

_____ ; “Erzurum Depremleri (1850-1900)”, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, Erzurum 1996, I, Sayı I, s. 119-126.

_____ ; “Trabzon-Erzurum-Tebriz Yolu”, *Türkler Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, Cilt 14, s. 481-493.

TÖREHAN, S-İŞİK, E.-AKKILLI, A.-HATTATOĞLU, F.; Van Gölü Havzası İpek Yolu Güzergâhı Üzerine Bir Çalışma”, *International Journal of Scientific and Technological Research*, 1(2), 2015, s. 51-75.

TUKİN, Cemal; “Van Bölgesi ve Tarihi Kaynakları”, *Beşinci Üniversite Haftası*, Ankara 1945, s. 252-273.

TUNCEL, Metin; “Hakkâri”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt XV, İstanbul 1997, s. 205-207.

_____ ; “Bitlis”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt 6, İstanbul 1992, s. 225-228.

_____ ; “Bitlis Şehri (Tarihi Coğrafya Açısından Yaklaşım)”, *Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, Cilt 4, Sayı 4, Ankara 1989, s. 101-110.

_____ ; “Muş”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt 31, s. 361-371.

_____ ; “Doğubayazıt”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt 9, İstanbul 1994, s. 492-494.

TUNCEL, Harun; “Türkiye’de İsmi Değiştirilen Köyler”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10/2, 2000, s. 23-34.

TUNCER, O. Cezmi; “Van Yöresinde Bilinmeyen Bazı Yapılarımız”, *Sanat Tarihi Yıllığı*, 1976, Sayı 6, s. 125-146.

_____ ; “Bitlis-Van Karayolu Üzerindeki Hanlar”, *Sanat Tarihi Yıllığı*, 1981, Sayı 9-10, s. 317-352.

TUNÇ, Volkan; “Van Milletvekili İbrahim Arvas’ın Biyografisi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi’ndeki Faaliyetleri”, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, Cilt 6, 2019, s. 388-432.

_____ ; “Bağdat Paketi Ortak İşbirliği Kapsamına Alınan Elazığ-Van Demiryolu Hattı”, *IV. Uluslararası Kültür ve Medeniyet Kongresi*, 21-23 Aralık, Mardin 2018, s. 132-133.

TURAN, Orhan; “Van’da Bir İngiliz Konsolos Vekili: Bertram Dickson’ın Taşnak Cemiyeti Üzerine Değerlendirmeleri”, *Ermeni Araştırmaları*, Sayı 65, 2020, s. 131-158.

TURAN, Mustafa-GÖRÜR, Emel Demir; “İngiltere’nin Anadolu Genel Konsolosu Charles William Wilson ile Erzurum Konsolosu Henry Trotter’ın Ermenilerle Meskûn Bölgelerin Islahına Yönelik Hazırladıkları Islahat Projeleri”, *OTAM*, Sayı 44, 2018, s. 311-340.

TURGUT, Ramazan; “Mar Şem’un Ailesi ve Nesturi Patrikliği”, *1. Uluslararası Zap Havzası Uleması Sempozyumu*, Cilt 2, Hakkâri 2018, s. 410-418.

_____ ; “Koçanis-Üç Asırlık Nesturi Patrikhane Merkezi (1600 1915)”, *Uluslararası Tarihte Hakkâri Sempozyumu*, Cilt 2, Hakkâri, 2014, s. 19-34

TÜRKDOĞAN, Orhan; “Doğu Anadolu’nun Sosyal Yapısı”, *Doğu Anadolu’nun (Sosyal, Kültürel ve İktisadi) Meseleleri Sempozyumu Tebliğleri*, Tunceli 1985.

TÜRKMEN, Zekeriya; “Birinci Dünya Savaşı Öncesinde İttihat ve Terakkî Hükûmetinin Doğu Anadolu Islahat Projesi ve Uygulamaları”, *Yedinci Askerî Tarih Semineri Bildirileri*, Cilt II, Genelkurmay Atase Başkanlığı Yayınları, Ankara 2001, s. 239-268.

_____ ; “İttihat Ve Terakki Hükümetinin Doğu Anadolu Islahat Müfettişliği Projesi ve Uygulamaları, (1913-1914): Ermeni Meselesine Çözüm Arayışları”, *Ermeni Araştırmaları Dergisi*, 2003, Cilt 3, Sayı 9, Ankara 2003, s. 41-75.

TÜRKOĞLU, Şehabettin; “Arşivlerdeki Van”, *Dünyada Van Dergisi*, 1994, Sayı 5, s. 14-15.

UĞURLU, M-YEŞİLÇAY, R.; “Bitlis Süryanilerinin Bölge Halkı ve Osmanlı İdaresi ile İlişkileri (1889-1920)”, *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş), Cilt 1, Ankara 2019, s. 553-558.

ULUÇ, A. Vahap; “Kürtler’de Sosyal ve Siyasal Örgütlenme: Aşiret”, *Mukaddime*, Sayı 2, Mardin 2010, s. 35-52.

ULUÇAM, Abdüsselam; “Van ve Çevresindeki Osmanlı Medreseleri ile Eğitim Öğretimdeki Yerleri”, *XVIII. Türk Tarih Kongresi*, Ankara, 4-8 Ekim 1999, Ankara 2002, s. 777-794.

_____ ; “Doğu Anadolu Mimarisinde Türk-Ermeni Kültür İlişkileri”, 21.

Yüzyıla Girerken Tarihe Dostça Bakış: Türk-Ermeni İlişkileri Uluslararası Sempozyumu, Iğdır 5-7 Ekim 1999, Ankara 2000, s. 169-178.

_____ ; “Doğu Anadolu’daki Hıristiyan ve İslam Mimarisinde Görülen Bazı Sanat Etkileşimleri”, *Uluslararası Sanatta Etkileşim Sempozyumu*, Ankara 25-27 Kasım 1998, Ankara 2000, s. 260-266.

ULUERLER, Sıtkı; “Osmanlı-İran Sınır Tespiti ve Güvenliği Açısından Bazı Aşiretlerin Çıkarıldığı Sorunlar (1850-1854)”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 25, Sayı 2, 2015, s. 249-268.

ULUTÜRK, Muammer- ÇELİK, Nihat; “Sason Ermeni İsyanında Halil’e Bişar ve Antranik Paşa Mücadelesi”, *Tehcirin 100. Yılında Osmanlı’nın Son Dönemindeki İsyanlar Uluslararası Sempozyumu 2014*, Dicle Üniversitesi Yayınları 2015, s. 127-143.

UZMAN, Nasrullah; “19. Yüzyılda Doğu Anadolu ve Rusya”, *Yeni Türkiye*, Ankara 2015, s. 659-671.

UZUN, Turgay; “Osmanlı Devletinde Milliyetçilik Hareketleri İçerisinde Ermeniler”, *Osmanlıdan Günümüze Ermeni Sorunu*, (Ed. Hasan Celal Güzel), Yeni Türkiye Yayınları, 3. baskı, Ankara 2006.

ÜNAL, Fatih; “Rusların Kürt Aşiretlerini Osmanlı Devletine Karşı Kullanma Çabaları”, *Karadeniz Araştırmaları*, Cilt 5, Sayı 17, Bahar 2008, s. 133-152.

_____ ; “II. Meşrutiyetin Doğu Anadolu’daki Yansımaları ve Ermeni-Kürt İlişkilerine Tesiri”, *Ermeni Araştırmaları*, Sayı 20-21, Kış 2005 - İlkbahar 2006.

_____ ; “Şikak Aşireti ve Reisi Simko Lakaplı İsmail Ağa’nın Faaliyetleri”, *Tarih Dergisi*, Sayı 44, s. 169-198.

_____ ; “Ermeni Olaylarından Bir Safha: Kürt Musa Bey Olayı”, *Kafkas Araştırmaları*, II, İstanbul 1996, s. 51-64.

ÜNAL, Mehmet Ali; “Osmanlı Devleti’nde Merkezi Otorite ve Taşra Teşkilatı” *Osmanlı*, Cilt 6, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s. 111-121.

ÜNAL, R. Hüseyin; “Türk Döneminde Van”, Van 1995, s. 104-152.

ÜNVER, Metin; “Vilayet Nizamnamelerinin Osmanlı Devleti’nin İdari Taksimatına Etkileri (1864-1876)”, *1864 Vilayet Nizamnamesi*, (Ed. Erkan Tural, Selim Çapar), TODAİE Yayınları, Ankara 2015, s. 97-125.

VANLI, Sebahattin; “Bitlis Olayları (1895 ve 1914)”, *IV. Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu*, Gramat Matbaası, Ankara 2011, s. 449-455.

VERHEIJ, Jelle; “Doğu Anadolu’da Batılı Seyyahlar 1800-1914 Açıklamalı Bibliyografya Denemesi” *kebiçe / 44*, 2017, s. 379-420.

YAVUZ, Fikretin; “Ermeni Kimliği’nin İnşasında Bir Patrik Portresi: Mıgırdıç Kırmıyan”, *Akademik İncelemeler*, 2 (1), 2007, s. 258-289.

YERASİMOS, Stefanos; “Ermeni Meselesi (Kürt Faktörü ve Dış Müdahaleler)” 1856-1923, *Emperyalizm Kısacasında Türkler Ermeniler Kürtler*, (Ed. Ersal Yavi), Yazıcı Yayınevi, İzmir 2001, s. 62-80.

YILDIRIM, Hüsamettin; “Rusların Van üzerindeki Emelleri”, *Yakın Tarihimize Van Uluslararası Sempozyumu*, YYÜ Yayınları, Ankara 1990, s. 243-249.

YILDIRIM, İsmail; “Demiryollarının Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerine Ulaşması Hakkında Bir değerlendirme”, *Doğu ve Güneydoğu Anadolu’nun Toplumsal Tarihi Sempozyumu*, 16-18 Haziran, Van 1999.

YILDIZ, Tuba; “Osmanlı Kaynaklarına Göre Sosyo-Politik ve İdari Açından Kürtler (XVII.-XIX. Yüzyıllar)”, *Tarihte Türkler ve Kürter Sempozyumu Bildiriler*, Cilt 3, Ankara 2014, s. 163-179.

YILDIZ Hatip; “Bedirhan Bey ve Nasturiler”, (Derleyen: Ahmet Tasgın, Eyüp Tanrıverdi,

- Canan Seyfeli), *Süryaniler ve Süryanilik*, Cilt 1, Orient Yayınları, Ankara 2005, s. 161-183.
- _____ ; “Osmanlı Modernleşme Döneminde Muş Sancağı’nda Açılan Müslüman Eğitim Kurumları”, *Tarih ve Kültür Bağlamında Muş Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*”, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2018, s. 1025-1040.
- YILDIZ, Mehmet Zeydin; “XIX. Yüzyılda Van’ın Demografyası”, *Van Kent Araştırmaları*, (Hazırlayan: Suvat Parin), Bağlam Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 110-127.
- _____ ; “XIX. Yüzyılda Hakkâri’nin İdari Yapısı”, *Uluslararası Tarihte Hakkâri Sempozyumu*, Vol. 2, Hakkâri 2016, s. 181-204,
- YILDIZ, Mehmet-DENİZ, Orhan; “Maarif Salnamelerine Göre 19. Yüzyıl Sonunda Van’da Eğitim ve Kültürel Hayat”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, Vol. 21/35, 2016, s. 197-208.
- YILMAZ, Abdurrahman; “XX Yüzyılın Başında Nasturiler Kültürleri Kürtler ve Merkezi Otorite İle İlişkileri” *Turkish Studies*, Vol. 8/5, 2013, s. 225-242.
- _____ ; “Osmanlı ve Cumhuriyet Döneminde Nasturi Ayaklanmaları”, *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Mart 2015, Yıl 8, Sayı XXI, s. 107-129.
- YILMAZ, Edip; “İdârî Taksimat ve Mahalli İdâreler”, *Van Kütüğü*, YYÜ Yayınları, Ankara 1992, s. 581-591.
- YİĞİTLER, Şener Şükrü; “19. ve 20. Yüzyıllarda Yabancı Seyyahların Gözüyle Bitlis ve Çevresi”, *Tarihi ve Kültürel Yönleriyle Bitlis*, (Ed. M. İnbaşı-M. Demirtaş), Cilt 2, Ankara 2019, s. 421-438.
- YİNANÇ, Mükrimin Halil; “Bitlis”, *İ.A.*, Cilt II, MEB Yayınları, İstanbul 1993, s. 661-664.
- _____ ; “Ermeniye”, *İ.A.*, Cilt IV, MEB Yayınları, Eskişehir 1997, s. 345-353.
- _____ ; “Erzurum”, *İ.A.*, Cilt IV, MEB Yayınları, Eskişehir 2001, s. 345-353.
- YİNER, Abdulnasır; Miranlı Mustafa Paşa Örneğinde Hamidiye Alayları Askerî Gücünün Kötüye Kullanımı”, *History Studies*, Prof. Dr. Enver Konukçu Armağanı, 2012, s. 449-464.
- YORULMAZ, Şerife; “Osmanlı-Fransız İlişkileri Çerçevesinde Osmanlı Topraklarında Açılan Fransız Kültür Kurumları ve Bunların Meşruiyet Kazanması (19.yüzyıl–20.yüzyıl başları)”, *OTAM*, 11, Ankara 2000, s. 697-768.
- Yurt Ansiklopedisi; “Van”, *Anadolu Yayıncılık*, Cilt 10, İstanbul 1984, s. 7549-7580.
- Yurt Ansiklopedisi; “Bitlis”, *Anadolu Yayıncılık*, Cilt 2, İstanbul 1982, s. 1378-1444.
- YUVALI, Abdulkadir; “Ermeni İsyânlarında Misyoner Okullarının Rolü”, *Yakın Tarihimizde Kars ve Doğu Anadolu Sempozyumu, 17-21 Haziran 1991*, Kars Valiliği ve Atatürk Üniversitesi Yayını, Kars 1991, s. 203-214.
- YÜCEL, İdris; “Yakın Şarkta Batı Nüfuzu Üzerine Bir Değerlendirme: Anadoluda’daki Amerikan Misyon Hastaneleri (1880-1930)”, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 15, Güz 2011, s. 229-251.
- YÜCEL, Yaşar; “Osmanlı İmparatorluğunda Desantralizasyona (Adem-i Merkeziyet) Dair Genel Gözlemler”, *Bellekten*, XXVIII/152, TTK, Ankara 1974, s. 657-708.
- YÜKSEL, Mevlüt; “Erzurum, Bitlis ve Mamüretlilaziz Vilayetlerindeki Ermeni İsyânları (1890-1905)”, *Ermeni Araştırmaları Dergisi*, 43, 2012, s. 165-194.
- ZÜLFİKAR, Hamza; “Salnameler ve Son Devir Kaynaklarına Göre Bitlis’te Ermeniler”, *Ermeni Olayları Sempozyumu*, 2-4 Nisan 1985, Yüzüncüyıl Üniversitesi, Van 1986, s. 75-78.

2. Diğer Dillerde Yazılmış Makaleler

ABBOTT, Keith Edward; “Notes of a Tour in Armenia in 1837”, *Journal of the Royal Geographical Society of London*, 12, 1842, s. 207-220.

AINSWORTH, William Francis; “An account of a Visit to the Chaldeans, inhabiting Central Kurdistan; and of an Ascent to the Peak of Rowanduz (Tur Sheikhiwa) in the Summer of 1840”, *Journal of the Royal Geographical Society of London*, 11, 1841, s. 21-76.

ALİSCHAN, Leonce; “Typographie de Grande Arménie”, *Journal Asiatique*, (Trad. M.E. Dulaurier), Sixieme Serie, Tome XIII, Ernes Leroux Editeur, Paris, Imprimerie Nationale, 1869, pp. 405-430.

ANDERSON, Robert E.; “The Armenian Trouble”, *The Villanova Monthly*, USA, Mart 1897, 5/3, s. 119- 125.

ASTOURİAN, Stephan; “The Silence of the Land: Agrarian Relations, Ethnicity, and Power,” in *A Question of Genocide: Armenians and Turks at the End of the Ottoman Empire*, (Ed. Ronald Grigor Suny, Fatma Müge Göçek and Norman M. Naimark), New York: Oxford University Press, 2011, pp. 55-81.

BACHMANN, Wilhelm; “Bericht zur Routenkarte vom Mosul nach Wan”, *Dr. A. Petermanns Mitteilungen aus Justus Perthes' Geographischer Anstalt*, 60, 1914, s. 21-25.

BELCK, Waldemar; “Untersuchungen und Reisen in Transkaukasien, Hoch-Armenien und Kurdistan”, *Globus. Illustrierte Zeitschrift fir Länder und Völkerkunde*, 63, 1893, s. 349-374.

BELL, Mark S.; “Around and about Armenia”, *Scottish Geographical Magazine*, 6, 1890, s. 113-135.

BLAU, O.; “Reisen im Orient”, *Zeitschrift für allgemeine Erdkunde, neue Folge*, 10, 1861, s. 371-409.

_____ ; “Dr. Auriema’s Reiserouten in Kurdistan mitgetheilt von Dr. O. Blau”, *Petermanns Mitteilungen aus Justus Perthes' Geographischer Anstalt*, 9, 1863, s. 165-167.

_____ ; “Vom Urumia See nach dem Van See. Mittheilungen aus dem Tagebuche von O. Blau”, *Petermanns Mitteilungen aus Justus Perthes' Geographischer Anstalt*, 9, 1863, s. 201-210.

BORÉ, Eugéne; “Fragment d’un Voyage en Arménie”, *Bulletin de la Société Industrielle d’Angers*, Mars-Avril, Anger, Imprimerie de Cosnier et Lachese, 1843, s. 152-158.

BOZARSLAN, Hamit; “Les relations kurdo-Armeniennes: 1894-1996”, (Ed. H.L. Kieser), *Die Armenische Frage und Die Schweiz*, Zurich: Chronos Verlag, 1999, 329-340.

BRANT, James; GLASCOTT, A.G; “Notes of a Journey Through a Part of Kurdistán, in the Summer of 1838”, *Journal of the Royal Geographical Society of London*, Vol. 10, 1840, s. 341-434.

BRUİNESSEN, Martin Van; “Kurdish Society, Etnicity, Nationalism and Refugee Problems”, *The Kurds: A Contemporary Overview*, (Ed. P.G. Kreyenbroek, S. Sperl), 3rd edition, London: Routledge, 1997, s. 33-67.

_____ ; “The Sâdatê Nehrî or Gîlânîzâde of Central Kurdistan”, *Journal of the History of Sufism*, 1-2, 2000, pp. 79-91.

_____ ; “Kurds, States, and Tribes”, In *Tribes and Power: Nationalism and Ethnicity in the Middle East*, (Ed. by Faleh Abdul-Jabar and Hosham Dawod), London: Saqi, 2002, pp. 165-183.

CANARD, M; “Arminiya”, *The Encyclopaedia of İslam*, E. J. Brill, Leiden 1986.

CHABOT, M. J.B; “Notice Sur Les Yezidis”, *Journal Asiatique*, Neuvieme Serie, Tome VII, Paris, imprimerie Nationale, Ernest Leroux Éditeur, 1896, s. 100-132.

CHANTRE, M. Ernest; “De Beyrouth a Tiflis (A Travers la Syrie, la Haute-Mesopotamie et le Kurdistan)”, *Le Tour Du Monde Nouveau Journal Des Voyages*, 58, Deuxième Semestre,

Paris, Libraire Hachette, 1889, s. 209-304.

CLAY, Christopher; "Labour Migration and Economic Conditions in Nineteenth-Century Anatolia", *Middle East Studies*, Vol. 34, No. 4, 1998, pp. 1-32.

DADRİAN, Vahakn N.; "The 1894 Sassoun Massacre: A Juncture in the Escalation of the Turko-Armenian Conflict", *The Armenian Review* 47, No. 1-2, 2001, pp. 5-39.

DAHLMAN, Carl; "The Political Geography of Kurdistan", *Journal Eurasian Geography and Economics*, Volume 43, Issue 4, 2002, pp. 271-299.

DAVIS, Greene Frederick; "The Armenian Crisis", *The Review of Reviews*, vol. 11, 1895, pp. 45-54.

DENNİS, Brad; "The Debate on the Early 'Armenian Question' 1877-1896: Strengths, Weaknesses, Lacunae and Ways Forward", *Middle East Critique*, Vol. 20, No. 3, 2011, pp. 271-289.

DERDERİAN, Dzovaniar; "Shaping Subjectivities and Contesting Power through the Image of Kurds, 1860", In *The Ottoman East in the Nineteenth Century: Societies, Identities and Politics*, (Ed. Yaşar Tolga Cora, Dzovaniar Derderian and Ali Sipahi), London: I.B. Tauris, 2016, pp. 91-108.

DERİNGİL, Selim; "The Armenian Question Is Finally Closed: Mass Conversions of Armenians in Anatolia during the Hamidian Massacres of 1895-1897", *Comparative Studies in Society and History*, Vol. 51, No. 2, 2009, pp. 344-371.

DEYROLLE, M. Theophile; "Voyage Dans Le Lazistan et L'Arménie", *Le Tour Du Monde, Nouveau Journal des Voyages, I*, Paris, Libraire Hachette, 1876, pp. 369-416.

DICKSON, Bertram; "Journeys in Kurdistan", *The Geographical Journal*, 35/4, 1910, pp. 357-379.

DOMİNİAN, Leon; "The Peoples of Northern and Central Asiatic Turkey", *Bulletin of the American Geographical Society*, 47 (11), 1915, pp. 832-871.

DUGUİD, Stephen; "The Politics of Unity: Hamidian Policy in Eastern Anatolia", *Middle Eastern Studies*, May 1973, Cilt 9, Sayı 2, s. 139-155.

EPEL Michael; "The Demise of the Kurdish Emirates: The Impact of Ottoman Reforms and International Relations on Kurdistan during the First Half of the Nineteenth Century", *Middle Eastern Studies*, Vol. 44, No. 2, March 2008, s. 237-258.

ETMEKJIAN, Lillian; "The Armenian National Assembly of Turkey and Reform", *Armenian Review*, vol. 29, no. 1, 1976, pp. 38-52.

FİROZUĞLU, Safarov Rafik; "Kırım ve Kafkasya'dan Osmanlı Ülkesine Göçler", *Osmanlı Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları*, Ankara 1999, Cilt IV, s. 687-696.

FİSHER, Alan W.; "Emigration of Muslims from the Russian Empire in the Years After the Crimean War", *Jahrbücher für Geschichte Osteuropas* 35, No. 3, 1987, s. 356-371.

FLANDIN, Eugene; "Souvenirs de voyage en Arménie et en Perse. L'Arménie", *Revue des deux mondes nouvelle période*, 10, 1851, s. 651-681.

GAUİN, Maxime; "The Missed Occasion: Successes of the Hamidian Police against the Armenian Revolutionaries", *Review of Armenian Studies*, No. 30, 2014, pp. 113-131.

GÜNDOĞAN Özok, Nilay; "Ruling the Periphery, Governing the Land-The Making of the Modern Ottoman State in Kurdistan, 1840-70", *Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East*, (34) 1, 2014, s. 160-174.

HARTMANN, Elke; "The Turks and Kurds are Our Fate: ARF Self-defense Concepts and Strategies as Reflected in Ruben Ter Minasian's Memoirs of an Armenian Revolutionary", in: *Armenian Review*, 54, 3-4, 2014, p. 1-44.

HOFFMANN, Tessa- KOUTCHARİAN, Gerayer; "The History of Armenian-Kurdish Relations in the Ottoman Empire", *Armenian Review* 4, 39/4, 1986, s. 1-45.

HOVANNİSİAN, Richard G.; “The Historical Dimensions of the Armenian Questions”, *The Armenian Genocide in Perspective* (Conference information: 1982, TelAviv, Israel), (Ed. Richard G. Hovannisian), London: Transaction Publishers, 1986, s. 19-42.

HUNTINGTON, Ellsworth; “The Valley of the Upper Euphrates River and Its People”, *Bulletin of the American Geographical Society*, Vol. 34, No. 5, 1902, pp. 384-393.

ISSAWİ, Charles; “The Tabriz-Trabzon Trade, 1830-1900: Rise and Decline of a Route”, *International Journal of Middle East Studies*, 1 (1), Jan 1970, s. 18-27.

KALİGİAN, Dikran M.; “Agrarian land reform and the Armenians in the Ottoman Empire”, *The Armenian Review*, Vol 48, No 3-4, 2003, pp 25-45.

KEVORKİAN, Raymond; “The Armenian Population of Sassoun and the Demographic Consequences of the 1894 Massacres”, *Armenian Review*, vol. 47, no. 1-2, 2001, p. 41-53.

KİESER, Hans-Lukas; “Alevis, Armenians and Kurds in Unionist-Kemalist Turkey (1908-1938)”, *Turkey’s Alevi Enigma: A Comprehensive Overview*, (Ed. P.J. White, J. Jongerden), Leiden: Brill, 2003, s. 177-196.

_____ ; “Epilogue Contributions, Opportunities, and Dilemmas Faced by Scholars of the Ottoman East”, In *The Ottoman History in the Nineteenth Century: Societies, Identities and Politics*, (Ed. Yaşar Tolga Cora, Dzovaniar Derderian and Ali Sipahi), London: I.B. Tauris, 2016, pp. 291-298.

KOTSCHY, Theodor; “Neue Reise nach Kleinasien”, *Petermanns Mitteilungen aus Justus Perthes’ Geographischer Anstalt*, 6, 1860, s. 68-77.

LAVAL, Lottin de; “Ein Besuch bei Khan Mahmud und Halil Bey in Kurdistan”, *Das Ausland*, 18, 1845, pp. 1339-1344.

MARTİN, M. Saint; “Notice Sur Le Voyage Littéraire de Mr. Schulz en Orient, et sur les découvertes qu’il a faites récemment dans les ruines de la ville de Sémiramis en Arménie (1)”, *Journal Asiatique*, Paris, Imprimerie Royale, 1828, s. 161-188.

MAUNSELL, F. R; “Kurdistan”, *The Geographical Journal*, 3 (2), Feb. 1894, s. 81-92.

_____ ; “Central Kurdistan”, *The Geographical Journal*, 18 (2), Aug. 1901, s. 121-141.

MCCARTY, Justin; “The Demography of the 1877-78 Russo-Turkish War” *The Ottoman-Russian War of 1877-78*, (Ed. Ömer Turan), Ankara 2007, s. 51-78

MELSON, Robert; “A Theoretical Inquiry into the Armenian Massacres of 1894-1896”, *Comparative Studies in Society and History*, Vol. 24, No. 3, 1982, pp. 481-509.

MİLLER, Owen; “Back to the Homeland’ (Tebi Yergir): Or, how Peasants became Revolutionaries in Muş”, *Journal of the Ottoman and Turkish Studies Association*, vol. 4, no. 2, 2017, pp. 287-308.

_____ ; “George Perkins Knapp of Bitlis and the Massacres of 1895”, *paper delivered at Middle East Studies Association conference*, November 19, 2017.

MİNORSKY, V; “Kurds, Kurdistan”, *The Encyclopaedia of İslam*, Vol. V, Leiden, E. J. Brill, 1986, pp. 438-486.

MİNORSKY. V-Bosworth C. E; “Wan”, *The Encyclopaedia of İslam*, Leiden Brill 2002, Vol. XI, s. 135-136.

MORRIS, Rebecca; “A Critical Examination of the Sassoun Commission of Inquiry Report”, *Armenian Review*, vol. 47, no. 1-2, 2001, p. 79-112.

MOUMDJİAN, Garabet Krikor; “Armenian Kurdish Relations in the Era of Kurdish National Movements (1830-1930)”, *BAZMAVEB* (Armenological Journal of the Mkhitarist Fathers, an Armenian Order in Venice, Italy), 1999, Vol. CLXII, s. 1-61.

NİKİTİN Basil; “Shamdînân”, *The Encyclopaedia of İslam*, Volume IV, London, by E.J. Brill and Luzac & Co., 1913-1936.

ÖZ, Mehmet; "Ottoman Provincial Administration in Eastern and Southeast-ern Anatolia: The Case of Bidlis in the Sixteenth Century", In *Ottoman Borderlands: Issues, Personalities, and Political Changes*, (Ed. Kemal H. Karpat and Robert W. Zens), Madison: University of Wisconsin, 2003, s. 144-156.

ÖZBEK, Nadir; "The Politics of Taxation and the 'Armenian Question' during the Late Ottoman Empire, 1876-1908", *Comparative Studies in Society and History* 54, no. 4, 2012, s. 770, 790.

ÖZKAN, Fulya; "The Role of the Trabzon–Erzurum–Bayezid Road in Regional Politics and Ottoman Diplomacy, 1850-1910", In *The Ottoman History in the Nineteenth Century: Societies, Identities and Politics*, (Ed. Yaşar Tolga Cora, Dzovaniar Derderian and Ali Sipahi), London: I.B. Tauris, 2016, pp. 19-41.

_____ ; "Winding Road to Modernization: Trabzon-Erzurum-Bayezid Road in the Late Ottoman World", *Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East*, Volume 34, Number 1, 2014, pp. 191-205.

_____ ; "Gravediggers Of The Modern State: Highway Robbers On The Trabzon-Bayezid Road, 1850s-1910s", *Journal of Persianate Studies*, 7, 2014, pp. 217-248.

ÖZOĞLU, Hakan; "Nationalism and Kurdish Notables in the Late Ottoman-Early Republican Era", *International Journal of Middle East Studies*, 33, 2001, s. 384–409.

PERKINS Justin; "Journal Of A Tour From Oroomiah To Mosul, Through The Koordish Mountains And A Visit To The Ruins Of Nineveh", *Journal Of The American Oriental Society*, Second Volume, 1850, s. 69-123.

PIPES, Richard E.; "The Russian Military Colonies, 1810-1831", *The Journal of Modern History*, Vol 22, No. 3, 1950, s. 205-219.

POLATEL, Mehmet; "The Complete Ruin of a District: The Sasun Massacre of 1894", In *The Ottoman History in the Nineteenth Century: Societies, Identities and Politics*, (Ed. Yaşar Tolga Cora, Dzovaniar Derderian and Ali Sipahi), London: I.B. Tauris, 2016, 179-198.

POLLINGTON, Viscount; "Notes on a Journey from Erz-Rúm, by Músh, Diyár-Bekr, and Bíreh-jik, to Aleppo, in June, 1838", *The Journal of the Royal Geographical Society of London*, Vol. 10 (1840), pp. 445-454.

PRICE, M. Philips; "A journey through Turkish Armenia and Persian Khurdistan", *Journal of the Manchester Geographical Society*, 30, 1915, s. 45-67.

QUATAERT, Donald; "Review: The Massacres of Ottoman Armenians and the Writing of Ottoman History," *The Journal of Interdisciplinary History*, Vol. 37, No. 2, 2006, pp. 249-259.

RİEDLER, Florian; "Armenian Labour Migration to Istanbul and the Migration Crisis of the 1890s," in: *The City in the Ottoman Empire: Migration and the Making of the Urban Modernity*, (Ed. Ulrike Freitag, Malte Fuhrmann, Nora Lafi and Florian Riedler), London and New York: Routledge, 2011, pp. 160-176.

RILEY, Athelstan; "Christians and Kurds in Eastern Turkey", *Contemporary Review*, 56, July-Dec 1889, pp. 452-468.

SAFİR Efendi; "The Armenian Agitation", *Imperial and Asiatic Quarterly Review*, Vol. 9, 1895, pp. 48-52.

SCHOFIELD, Richard; "Narrowing the Frontier: Mid-Nineteenth Century Efforts to Delimit and Map the Perso-Ottoman Boundary", In: *War and Peace in Qajar Persia*, (Ed. Roxane Farmanfarmanian), New York: Routledge, 2008, pp. 149-173.

SCHULZ, Friedrich Éduard; "Memoire sur le lac de Van et ses environs (envoye a Paris le 8 juin 1828)", *Journal Asiatique*, serie 3, tome 9, April-Jun 1840, s. 257-323.

SHAW, Stanford, J; "Ottoman Population Movements During the Last Years of the Empire 1885-1914: Some Preliminary Remarks", *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, İstanbul 1985, Sayı I, s.

191-205.

_____ ; “The Ottoman Census System and Population (1831-1914)”, *International Journal of Middle East Studies*, Vol. 9, No: 3, s. 325-338.

SHIEL, J.; “Notes on a Journey from Tabríz, Through Kurdistán, via Vân, Bitlis, Se’ert and Erbil, to Suleimáníyeh, in July and August, 1836”, *Journal of the Royal Geographical Society of London*, 8, 1838, pp. 54-101.

SKENDER, Sıddıq; “Brief History of Kurds and Kurdistan”, *Fairfax*, Virginia, U.S.A, September 2009.

SPOTTISWOODE, William; “Sketch of the Tribes of Northern Kurdistan”, *Transactions of the Ethnological Society of London*, 2, 1863, s. 244-248.

STRECK, M; “Ermeniyeye”, *İ.A.*, Cilt 4, MEB Yayınları, Eskişehir 1997, s. 317-326.

STRECKER, Wilhelm; “Notizen über das obere Zab-Ala-Gebiet und Routiers von Wan nach Kotur” *Mittheilungen aus Justus Perthes’ Geographischer Anstalt über wichtige neue Erforschungen auf dem Gesamtgebiet der Geographie*, 1863, s. 257-262.

SYKES, Mark; “The Kurdish Tribes of The Ottoman Empire”, *The Journal of The Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, Vol: 38, 1908, pp. 451-486.

TAYLOR, John George; “Travels in Kurdistan, with Notices of the Sources of the Eastern and Western Tigris, and Ancient Ruins in Their Neighbourhood”, *Journal of the Royal Geographical Society of London*, Vol. 35, 1865, pp. 21-58.

UENO, Masayuki; “For the Fatherland and the State: Armenians Negotiate the Tanzimat Reforms”, *International Journal of Middle East Studies*, no. 45, 2013, s. 93-109.

VALI, Abbas; “The Kurds and Their-Others: Fragmented Identity and Fragmented Politics”, *Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East*, XVIII, Sayı 2, 1998, s. 83-94.

VERHEIJ, Jelle; “Les frères de terre et d’eau’: Sur le rôle des Kurdes dans les massacres arméniens de 1894-1896”, *Islam des Kurdes, Les Annales de l’Autre Islam*, no. 5, Paris: INALCO-ERISM, 1998, pp. 225-276.

_____ ; “Die armenischen Massaker von 1894-1896: Anatomie und Hintergründe einer Krise”, in Hans-Lukas Kieser (ed.), *Die armenische Frage und die Schweiz (1896-1923) / La question arménienne et la Suisse (1896-1923)*, Zürich: Chronos, 1999, pp. 69-132.

WUNSCH, Josef; “Wan. Ein kleinasiatisches Stadtbild”, *Oesterreichische Monatsschrift für den Orient*, 15, 1889, pp. 73-78.

_____ ; “Die Landschaften Schirwan, Chisan und Tatik”, *Mitteilungen der geographische Gesellschaft*, 33, 1890, pp. 1-19.

_____ ; “Meine Reise in Armenien und Kurdistan”, *Mitteilungen der kaiserlich-königlichen geographischen Gesellschaft in Wien*, 26 (Neue Folge 16), 1883 pp. 487-520.

YILMAZ, İlkey; “Governing the Armenian Question through Passports in the Late Ottoman Empire (1876-1908)”, *J Hist Sociol*, 2019/32, pp. 388-403.

YONAN, Jesse Malek; “Story of Turkey and Armenia”, *The Kurds*, (Ed. J. W. Pierce), R. Baltimore: H. Woodward Company, 1896, pp. 304-317.

ZEIDNER, Robert F.; “Britain and the Launching of the Armenian Question”, *International Journal of Middle East Studies*, Vol. 7, No. 4, 1976, pp. 465-483.

ZWIEDENEK, J. Von; “Historisch-geographische Notizen über den Nestorianer District Hakkâri gesammelt auf einer Reise durch den Kurdistan im Jahre 1872”, *Mitteilungen der kaiserlich-königlichen geographischen Gesellschaft in Wien*, 19 (Neue Folge 9), 1876, pp. 82-87.

_____ ; “Turkisch Armenien und seine Bewohner” *Oesterreichische Monatsschrift für den Orient*, 1891, s. 1-43.

Sonuç

Bu çalışmada 1800-1914 yılları arasında Van, Bitlis, Hakkâri, Muş ve Ağrı şehirlerinin tarih bağlamındaki genel vaziyetine dair yayımlanmış olan 460 adet makale, yazar soyadına göre bir araya getirilmiştir. Bu makalelerde asayiş hadiseleri, siyasi gelişmeler, bölgedeki insanların yaşamları, Müslümanların birbirleriyle ve gayrimüslimlerle münasebetleri, bölgedeki beylik ve aşiret yapısı, insanların geçimi ve geçim kaynaklarının az veya çok yer aldığı görülmüştür. Makalelerin önemli bir kısmında başlık ve içeriğin asayiş meseleleri ile siyasi hadiselerle ilgili olduğu görülmektedir. Bunda günümüzde hala güncelliğini koruyan ve çoğu zaman uluslararası ilişkilerin konusu olan Ermeni meselesinin etkili olduğu bilinen bir hakikattir. Ancak yine de künyelerine yer verdiğimiz makalelerin, sözü edilen hadiselere kaynaklık etmesi bakımından bölgede o dönemin sosyal ve ekonomik yapısına da yer verdikleri görülmektedir.

Ülkemizde yapılan, yapılmakta olan ve yapılacak bu türden çalışmaların, bölgenin yakın tarihini daha fazla bilmeye ve anlamaya yardımcı olacağı anlaşılmaktadır. Yine yapılan bu çalışmalar bize bölgedeki siyasi, sosyal ve ekonomik olguların daha detaylı bir araştırma ve anlamlandırmayı gerektirdiğini göstermektedir. Ayrıca siyasi tarih ile sosyal ve ekonomik tarihin aslında bir bakıma iç içe olduğu anlaşıldığından herhangi bir konunun kesin sınırlarını çizmek ya da konuyu sadece bir olaya veya olguya dayandırmanın çok da mümkün görünmediğini ifade etmek gerekir.

Kaynakça

- Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi
- Beyazıt Devlet Kütüphanesi
- Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi
- Bourner, Tom. "The Research Process: Four Steps to Success". (Ed. Greenfield), *Research Methods: Guidance for Postgraduatesin*, (1996): 7-11.
- İnternet Archive (Archive)
- İSAM Kütüphanesi
- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi
- Journal Storage (Jstor)
- Milli Kütüphane
- Türk Tarih Kurumu Başkanlığı Kütüphanesi
- Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi Kütüphanesi
- Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kütüphanesi